

An illustration on a light orange background featuring three raised fists of different skin tones (light, medium, and dark brown) holding up two signs, one purple and one pink, with yellow lightning bolts. Scattered around are green puzzle pieces, magnifying glasses, and lightbulbs. The text 'jaarverslag 2019' is overlaid in large white letters.

jaarverslag 2019

Democracy & Media
Foundation **Stichting**
Democratie & Media

Voorwoord Nienke Venema

Trots terugkijken, én vooruit. Vertraagd door redenen die we allemaal kennen, maar daarom niet minder trots, presenteren we het jaarverslag 2019. Wat lijkt alles nu lang geleden, zittend achter plexiglazen schermplaatjes met overal papieren doekjes, mondkapjes en handgel.

Deze terugblik wordt daarmee een beetje onwerkelijk, maar ook extra belangrijk, omdat juist de vragen die we stelden en de dingen die we deden vóór COVID ons moeten laten zien wat waarde heeft en richting geeft.

Juist nu moeten we journalisten steunen. In juli 2019 was ik te gast bij de Global Conference on Media Freedom in Londen. In een panel over het belang van verantwoordelijk media-eigenaarschap zat ik tussen Maria Ressa en Sonny Swe in, twee journalisten die hun vrijheid op het spel zetten, met ongelooflijke moed. Voor mij één van de meest indrukwekkende momenten van het jaar.

Want de persvrijheid wordt ingeperkt. Niet alleen ver weg, ook hier. Dat is zorgelijk. SDM is relatief klein maar vanuit onze geschiedenis staan we pal voor een vrije pers en geïnformeerde samenleving. Daarom was

ik blij met onze betrokkenheid bij de European Press Prize-ceremonie in Warschau bij Gazeta Wyborcza, een krant die zo onder druk staat dat het voelbaar was; en ik was geraakt door hoe belangrijk het voor de mensen daar was dat wij – als Europese journalistieke gemeenschap – erbij waren. Ook andere projecten die we steunen hebben met beperkingen te maken: The Back Lot en Parbode doen hun werk onder moeilijke omstandigheden, de journalisten van Forbidden Stories zetten het werk voort waar anderen dat door bedreiging, gevangenschap of moord niet af kunnen maken, en de NVJ heeft naar aanleiding van toenemende bedreigingen in Nederland het project PersVeilig geïnitieerd.

Juist nu moeten we inzetten op inclusiviteit en representatie. Ik weet dat de antiracisembeweging van 2020 niet zo sterk had kunnen worden zonder de mensen die al jaren het voortouw nemen, zoals Mitchell Esajas en Jessica de Abreu van The Black Archives, Mercedes Zandwijken van de Keti Koti (Dialoog) Tafels en filmmaker Ida Does, die

vorig jaar startte met een documentaire over de eerste tentoonstelling van ons slavernij-verleden in het Rijksmuseum.

Ik hoop én geloof dat het momentum dankzij mensen als zij aan zal houden en dat antiracisme door dat momentum, en die geweldige mensen, niet meer wordt gezien als een discussie met twee kanten maar als doel waar iedereen achter staat.

Juist nu moeten we om ons heen blijven kijken, maar ook naar onszelf. Dankzij ons sterke, actieve netwerk blijven we op de hoogte van wat er speelt in de samenleving – en waar we mogelijk van meerwaarde kunnen zijn.

We zijn ons bewust van de scheve machtsrelatie die er altijd zal zijn tussen fonds en aanvrager, daarom lieten we in 2019 een anonieme survey uitvoeren over ons functioneren. Hieruit bleek gelukkig dat we goed op weg zijn om het fonds te worden dat we willen zijn: open, benaderbaar, flexibel en responsief. Dat kan altijd beter, we zullen jullie dan ook structureel blijven vragen om feedback en suggesties. Zodat we in de toekomst meer kunnen inspelen op bestaande behoeftes, maar ook zelf meer kunnen aanzetten en aanjagen.

Voor jullie ligt ons verslag van 2019. Lees de column van Kauthar Bouchallikht over 'de onzichtbare kracht van collectieve actie' (pagina 49), lees over de journalistieke conferentie 'Check, check & double check' van The Back Lot in Suriname (pagina 64). Vergeet niet te kijken naar het stuk over Forbidden Stories (pagina 26) en het interview met de organisatie achter het IMPAKT Festival (pagina 72).

Blader door 2019 om te zien wie en wat wij steunen en waarom. En schroom vooral niet te bedenken wat we eventueel nog niet steunen, want wellicht is dat jullie volgende project! ■

Inhoudsopgave

Stichting Democratie en Media 06

Missie en visie	08
Geschiedenis	08
Statutaire doelstellingen	08
Aandelen en beleggingen	09
Financieringen	09
Gesteunde projecten en organisaties	11
Beoordelingsproces	12
Externe stakeholder-evaluatie	13
<i>Interview</i> Nienke Venema en Judith Brandsma – directeur en portefeuillehouder financiën	14
14 juni 2019: SDM meet-up	18
<i>Column</i> door Willem Lenders – SDM	21

Fundamentele rechten en vrijheden 22

<i>Uitgelichte projecten:</i>	24
Polderen in de prostitutie -	24
Monitor Etnisch Profileren -	24
Online Hate speech vs. vrijheid van meningsuiting -	25
Gown & Town 2.0 -	25
<i>Interview</i> Laurent Richard – Forbidden Stories	26
<i>Column</i> door Merel Hendrickx – Public Interest Litigation Project	31

Programma tegen moslimdiscriminatie 32

<i>Uitgelichte projecten:</i>	34
Combatting the Structural Drivers of Anti-Muslim Hatred and Intolerance -	34
Stichting Meld Islamofobie! -	34
Super Moslims -	35
Stichting Maruf -	35
<i>Interview</i> Saida Derrazi – S.P.E.A.K.	36

Daadkrachtige democratie 40

<i>Uitgelichte projecten:</i>	42
The EU Elections -	42
Monitoring European Banks -	42
Open Embassy Academy -	43
Blind of slechthziend stemmen voor de Europese verkiezingen -	43
<i>Column</i> door Devika Partiman en Lena Kaarow – Stichting Stem op een Vrouw	44
<i>Interview</i> Katrien Depuydt – Stichting Stroomversnellers	45
<i>Column</i> door Kauthar Bouchallikht	49

50 Ge- en herdenken

<i>Uitgelichte projecten</i>	52
- Open Joodse Huizen – Huizen van Verzet	52
- Requiem voor Auschwitz	52
- Het Rijksmuseum & Slavernij	53
- Functie van ontmoetingsonderwijs	53
<i>Interview</i> Mercedes Zandwijken – Stichting Keti Koti Tafel	54

60 Waarheidsvinding

<i>Uitgelichte projecten</i>	62
- Op missie met private militaire bedrijven	62
- Tegels lichten in de regio	62
- The Centre for Investigative Journalism (CIJ)	63
- Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ)	63
<i>Interview</i> Eddy Wijngaarde – Check, Check & Double Check	64
<i>Column</i> door Thomas van Neerbos – European Press Prize	67

68 Media-innovatie

<i>Uitgelichte projecten</i>	70
- Open Datajournalistiek	70
- Journalism Funders Forum	70
- De Coöperatie	71
- Podcastfestival 2019	71
<i>Interview</i> Arjon Dunnewind – IMPAKT Festival	72

78 Organisatie, bestuur en toezicht

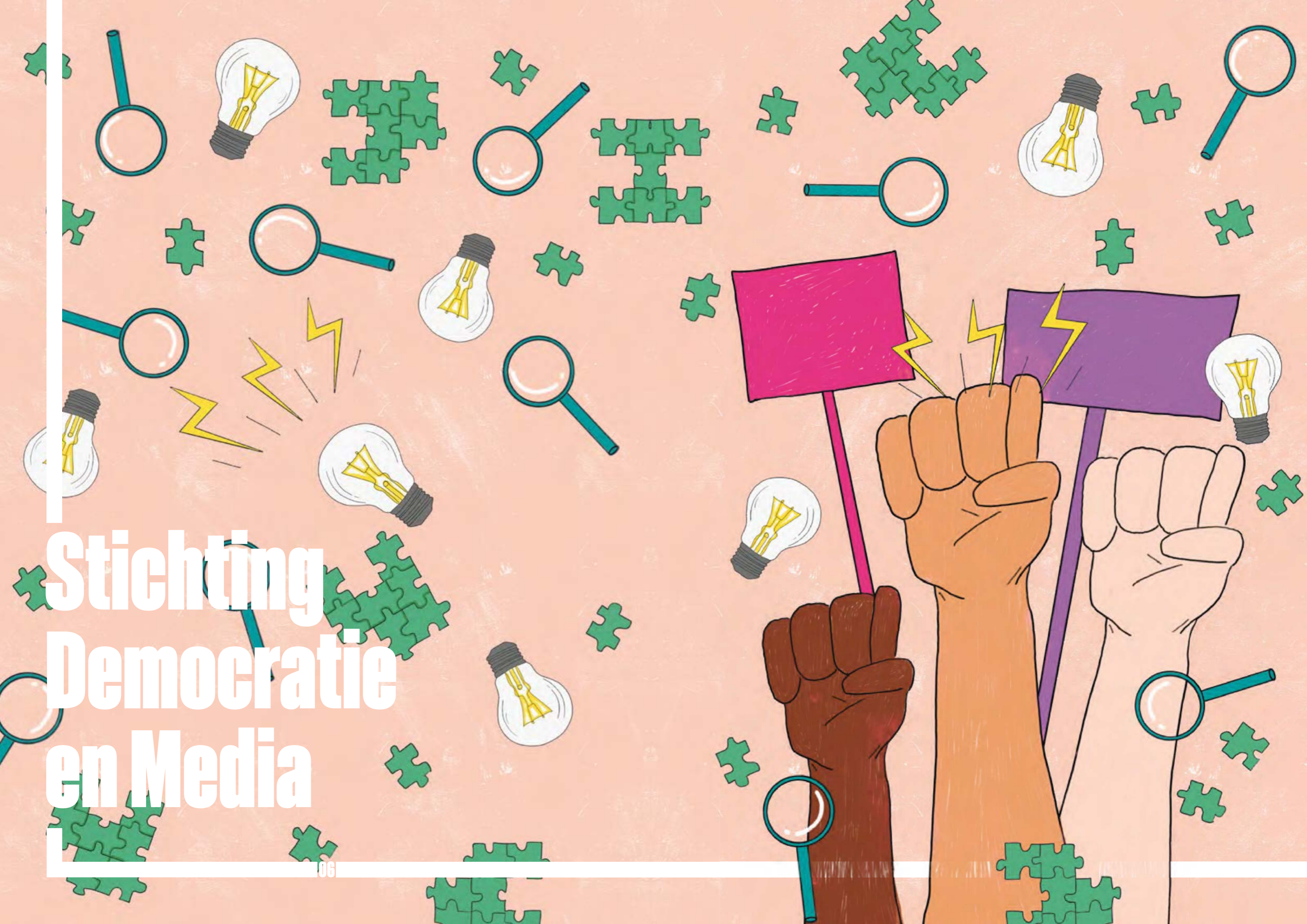
Organisatie	81
Internationale samenwerking	81
Beleid	81
Verslag van de raad van toezicht	82
Leden van de raad van toezicht in 2018	83
<i>Column</i> door Alex Brenninkmeijer – voorzitter raad van toezicht	84

86 Nagelaten betrekkingen

5-februariherdenking 2019	86
---------------------------	----

88 Financiën

93 Bijlage: overzicht toekenningen 2019

Stichting Democratie en Media

Missie en visie

Stichting Democratie en Media (SDM) investeert in kritische, onafhankelijke media, en een sterke, integere democratische rechtsstaat.

SDM streeft in al haar werkzaamheden naar een dynamische, democratische en open samenleving waarin de regels en waarden van de rechtsstaat worden hooggehouden door bestuurders, bedrijven en burgers. Hiervoor is een goed geïnformeerde, betrokken en actieve maatschappij een randvoorwaarde, evenals onafhankelijke, kritische journalistiek die de macht controleert, propaganda ontmantelt en misstanden onthult.

Geschiedenis

SDM is de opvolger van Stichting Het Parool, dat in 1944 werd opgericht door de initiatiefnemers van de illegale verzetskrant *Het Parool*. Na de verzelfstandiging van het naoorlogse dagblad in 2003, veranderde Stichting Het Parool haar naam in Stichting Democratie en Media.

Statutaire doelstellingen

De statutaire doelstellingen van SDM luiden: het beïnvloeden van de openbare mening in Nederland en waar mogelijk daarbuiten in de geest van de denkbeelden die zijn voorgestaan in het tijdens de Duitse bezetting in Nederland verschenen illegale blad *Het Parool*; het bevorderen van pluriforme opiniërende media in een democratisch staatsbestel; het steunen van de nagelaten betrekkingen van hen, die op grond van hun medewerking aan het illegale blad *Het Parool*, van het leven zijn beroofd of anderszins zijn getroffen.

Haar doelstellingen vervult SDM voornamelijk door haar rol als aandeelhouder in verschillende mediaorganisaties; haar activiteiten als financier van kleine en grotere maatschappelijke en journalistieke projecten en organisaties; en door het organiseren van de jaarlijkse herdenking van medewerkers van het illegale *Parool* op 5 februari in Zandvoort en Overveen.

Aandelen en beleggingen

SDM is een onafhankelijke stichting met eigen vermogen. Het grootste deel hiervan is geïnvesteerd in mediabedrijven, namelijk De Persgroep Nederland, *De Correspondent* en *The Correspondent*. In geen van de gevallen is het percentage aandelen doorslaggevend. In De Persgroep Nederland, *De Correspondent* en *The Correspondent* heeft SDM naast preferente aandelen een prioriteitsaandeel, waarmee de onafhankelijkheid en identiteit van de titels worden bewaakt. Bij de vastlegging van de governance is verder bepaald dat SDM een van de leden van de raad van commissarissen van De Persgroep Nederland voordraagt.

Het overige deel van het vermogen van SDM was in 2019 duurzaam belegd bij IBS Capital Allies en ABN AMRO MeesPierson. Met de kapitaalopbrengsten uit deze beleggingen investeert SDM in initiatieven die haar doelstellingen bevorderen. Daarnaast heeft SDM een deel van het vermogen geïnvesteerd in impact notes via Oikocredit, het European Fund for Southeast Europe, het Green for Growth Fund en het Global Climate Partnership Fund.

Financieringen

SDM biedt financiering en andersoortige ondersteuning aan initiatieven die kritische, onafhankelijke journalistiek bevorderen, een sterke, integere democratische rechtsstaat nastreven en bijdragen aan de onderlinge samenhang tussen beiden. Ook investeert zij in projecten die inclusiviteit en diversiteit bevorderen.

Om de missie van SDM in de praktijk te brengen, zijn twee doelstellingen geformuleerd die uitgewerkt zijn in vijf pijlers. De initiatieven en organisaties die worden gesteund, dragen allen bij aan een of meerdere van deze doelstellingen en pijlers.

Doelstelling 1: Sterke, integere democratische rechtsstaat

De rechtsstaat vormt het fundament van een democratie. Deze biedt kaders voor een samenleving waarin ieder mens vrij en gelijkwaardig is.

Pijler 1: Fundamentele rechten en vrijheden

In een gezonde rechtsstaat staan vrijheid, gelijkheid en rechtszekerheid centraal. Burgers genieten bescherming van hun rechten tegen medeburgers en tegen de overheid. Iedereen heeft fundamentele rechten en vrijheden.

Deze rechten en vrijheden worden niet altijd even secuur gehandhaafd. Om de rechtsstaat gezond te houden, steunt SDM initiatieven die fundamentele rechten en vrijheden hooghouden, beschermen en bevorderen.

Pijler 2: Daadkrachtige democratie

Het vertrouwen in de democratie is laag. Burgers hebben weinig inspraak in afspraken die overheden, bedrijven en organisaties onderling en met elkaar maken. Dit terwijl deze beslissingen vaak verregaande gevolgen hebben voor de kwaliteit van de democratische rechtsstaat en de levens van zijn inwoners.

Het is van belang dat mensen uit alle hoeken van de samenleving zeggenschap hebben over het beleid dat hun leven beïnvloedt. SDM ondersteunt daarom initiatieven die een inclusieve en daadkrachtige democratie bevorderen.

Pijler 3: Ge- en herdenken

Gezien haar ontstaansgeschiedenis, hecht SDM waarde aan het ge- en herdenken van periodes uit de (Nederlandse) geschiedenis waarin fundamentele rechten geschonden werden. Tijden waarin vrijheid en gelijkheid ontbraken.

Om zichtbaarheid te geven aan totalitaire tendensen en te voorkomen dat de rechtsstaat opnieuw onder druk komt te staan, is het belangrijk om lessen te leren uit het verleden en deze te vertalen naar het heden.

Daarom steunt SDM initiatieven die een bijdrage leveren aan het relevant maken en houden van gebeurtenissen uit het verleden waarbij fundamentele rechten en vrijheden in het geding waren. Altijd met een link naar het heden.

Doelstelling 2: Onafhankelijke, kritische media

Een goed geïnformeerde maatschappij is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende democratische rechtsstaat.

De media hebben een cruciale functie als waakhond van de rechtsstaat. Onder druk van een veranderend journalistiek landschap, inclusief een afnemende spanningsboog van (online) nieuwsconsumenten en slinkende redactiebudgetten, wordt de ruimte voor onafhankelijke, kritische (onderzoeks)journalistiek kleiner.

Pijler 4: Waarheidsvinding

Het onthullen van verborgen feiten en het controleren van de macht door onafhankelijke onderzoeksjournalisten is onmisbaar voor een goedgeïnformeerde maatschappij.

Maar in een geglobaliseerde wereld die grotendeels wordt geregeerd door economische belangen van multinationals, staat de vrije, onafhankelijke informatievoorziening onder druk.

Daarom steunt SDM initiatieven die zich richten op het onthullen van verborgen zaken die relevant zijn voor het publieke belang.

Pijler 5: Media-innovatie

Kritische en onafhankelijke media zijn essentieel om de controlerende functie van de journalistiek in de rechtsstaat te behouden.

Door technologische ontwikkelingen en een veranderend journalistiek landschap is media-innovatie niet alleen mogelijk, maar ook noodzakelijk.

Om kwaliteit en onafhankelijkheid binnen de journalistiek te beschermen en stimuleren, steunt SDM initiatieven die zich bezighouden met nieuwe machtsdynamieken in het medialandschap, die innovatieve bedrijfsmodellen ontwikkelen of die nieuwe vormen van journalistiek bedrijven.

Gesteunde projecten en organisaties

Financieringsaanvragen 2019

In 2019 heeft SDM 373 aanvragen voor project- en organisatiefinanciering behandeld, waarvan 1 aanvraag voor meerjarige financiering; in totaal is er voor bijna € 8 miljoen aangevraagd. Er zijn in 2019 71 verzoeken toegekend; het totaal aan financiële bijdragen bedraagt € 1.220.803,49. Dit is exclusief € 867.980,- aan meerjarige toekenningen die in voorgaande jaren zijn toegekend en betrekking hebben op 2019. Ook is het exclusief een bijzondere bijdrage van \$ 500.000 (€ 422.875) aan de organisatiekosten van het Media Development Investment Fund (MDIF), onderdeel van een meerjarige toekenning uit 2015, en exclusief een buitengewone financiering van € 50.000,- aan het Verzetsmuseum Amsterdam voor de vernieuwing van de vaste opstelling.

Het toekenningspercentage in 2019 was 19 procent. In 2018 was dit 19 procent, in 2017 18,65 procent en in 2016 27,5 procent. De reden dat het

toekenningspercentage sinds 2017 lager ligt, is dat SDM zichtbaarder is geworden waardoor er meer aanvragen binnenkomen.

Een overzicht van de toegekende bijdragen in 2019 per pijler is opgenomen op pagina 93 in de bijlage 'Overzicht toekenningen 2019'. Dit overzicht is inclusief meerjarige toekenningen uit eerdere jaren, maar exclusief de bijzondere bijdrage aan het MDIF en het Verzetsmuseum Amsterdam.

Niet alle toegekende initiatieven worden gehonoreerd met de door de aanvrager verzochte bijdrage. Op basis van het plan, de bijbehorende begroting, de verwachte impact en het bij SDM beschikbare budget kan SDM tot een lagere toekenning overgaan. Toegekende bedragen die achteraf lager worden vastgesteld of die geheel komen te vervallen, worden het volgende boekjaar herbested.

Leningen en garanties

In de steun aan organisaties kan SDM ervoor kiezen om een lening of garantie te verstrekken, bijvoorbeeld omdat een meer ondernemend financieringsinstrument passender is dan een financiering. In 2019 stonden langlopende leningen en bankgaranties uit aan het Media Development Investment Fund (MDIF) en The Correspondent B.V.

Beoordelings- proces

Aanvragen voor projectfinanciering

Driemaal per jaar vindt er een (reguliere) oproep tot aanvragen plaats. Verzoeken tot € 50.000,- kunnen dan middels een standaardformulier worden ingediend. Deze procedure voor het behandelen van de aanvragen voor financiering binnen de oproepen tot aanvragen kent SDM sinds de tweede helft van 2016.

De behandeling van elke oproep tot aanvragen bestaat uit twee rondes. In de eerste ronde worden binnengekomen aanvragen door ten minste twee personen uit het programmteam gelezen en beoordeeld. Om in aanmerking te komen voor financiering moet een initiatief qua thematiek en vorm aansluiten bij de doelstellingen, kernwaarden en prioriteiten van SDM zoals beschreven in de oproepetekst. Verder wordt een voorstel onder andere beoordeeld op effectiviteit, originaliteit en haalbaarheid.

Als een voorstel wordt doorgezet naar de tweede beoordelingsronde, worden door het team aanvullende vragen gesteld en kan een afspraak worden ingepland. In deze fase worden regelmatig onafhankelijke experts geconsulteerd. In de tweede ronde wordt bij iedere aanvraag een advies opgesteld, dat door de programmanager ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de directeur-bestuurder.

Aanvragen voor meerjarige financiering

Sinds 2017 kent SDM een apart traject voor meerjarige financieringsaanvragen. Een meerjarige financiering is niet geormerkt voor een specifiek project, maar kan worden ingezet ter ondersteuning van het algemene werk van een organisatie. Een aanvraag hiervoor kan alleen worden ingediend op uitnodiging van SDM, meestal op basis van een langdurig bestaande financieringsrelatie. Tijdens het meerjarige aanvraagproces vragen we een select aantal organisaties om inzicht te geven in onder andere de organisatiestructuur, de kerntaken en de langetermijnvisie. Gedurende een toekenningsperiode is er regelmatig contact met de gesteunde organisaties en waar mogelijk en relevant biedt SDM ondersteuning in ontwikkelingsbehoeften. De besluiten over de meerjarige aanvragen in 2019 zijn per 2020 van start gegaan.

Buitengewone financieringsverzoeken

Personen of organisaties met een (project- of institutionele) financieringsaanvraag hoger dan € 50.000,-, een participatieverzoek of een leningsverzoek kunnen buiten de oproepen een voorstel op hoofdlijnen toesturen. Deze worden in de wekelijkse teamvergadering besproken. Naar aanleiding van de toegezonden informatie wordt een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het verzoek gehonoreerd wordt. Gezien het beperkte budget van SDM, is de kans hierop meestal klein. Wanneer de kans op financiering reëel lijkt, wordt een afspraak ingepland.

Monitoring en evaluatie

Bij toekenning van een financieringsverzoek spreekt SDM met de aanvrager af dat er na afloop van de financieringsperiode een inhoudelijke en financiële rapportage wordt gestuurd. Hierin staat beschreven of de voorgenomen doelen uit het plan behaald zijn en welke zaken goed en minder goed zijn verlopen. Bij grotere toekenningen en meerjarige steun wordt door het programmteam ook tussentijds contact gezocht om te monitoren hoe het initiatief verloopt.

Feedback en klachten

In tegenstelling tot publieke instellingen die de taak hebben overheids gelden te verdelen, zijn particuliere fondsen zoals SDM niet onderworpen aan rechtsbescherming middels het stelsel van de Algemene Wet Bestuursrecht. Er kan dan ook geen sprake zijn van aanspraak op een gift van SDM of van aanspraak op heroverweging van een genomen besluit.

Omdat SDM veel belang hecht aan zorgvuldige besluitvorming, en feedback hiervoor onmisbaar is, hebben aanvragers na iedere beoordelingsronde de mogelijkheid om telefonische feedback te ontvangen. Klachten of vragen kunnen ook per e-mail of brief naar SDM worden gestuurd. Hierop volgt altijd een persoonlijke reactie.

Belangenvermenging

Het Nederlandse maatschappelijk middenveld is relatief klein. Daarbij vindt SDM het belangrijk om juist maatschappelijk betrokken en actieve mensen in te zetten bij het beoordelen van financieringsaanvragen. Daarom kan het voorkomen dat iemand die bij of voor SDM werkt op persoonlijke titel betrokken is bij een project dat in aanmerking komt voor financiering, of iemand binnen een aangemeld project goed kent. Het beleid van SDM vraagt dat deze persoon dit vooraf meldt en zich verder onthoudt van het beoordelingsproces. Wanneer de directeur-bestuurder op enige wijze betrokken is bij een aanvraag, wordt het uiteindelijke besluit tot financiering voorgelegd aan de raad van toezicht.

Externe stakeholder- evaluatie

In het laatste kwartaal van 2019 heeft de stichting een externe stakeholder-evaluatie laten uitvoeren door een impact- en evaluatieconsultant van bureau Sinzer. De twee voornaamste methoden waarmee feedback is opgehaald, zijn een digitale survey onder bijna duizend toegekende en afgewezen aanvragers en verdiepende telefonische interviews met 24 partners die het werk van de stichting goed kennen. Het beeld dat uit de evaluatie ontstaat, is over het algemeen zeer positief. Aanvragers waarderen de stichting als een flexibel en betrokken fonds en beschrijven een sterke vertrouwensbasis in de samenwerking met haar medewerkers, die is gebaseerd op transparantie en gelijkwaardigheid. Uit de analyse van feedback van de verschillende subsets van aanvragers volgt ook een aantal nuances en kritische kanttekeningen. Deze feedback biedt duidelijke handvatten voor versterking en verbetering van bepaalde processen in de toekomst. ■

Interview Nienke Venema & Judith Brandsma -
directeur en portefeuillehouder financiën
door Miro Lucassen

De praktijk van ethische beleggingskeuzes

Een vermogen beleggen binnen ideële doelstellingen, hoe doet SDM dat eigenlijk van dag tot dag? Van uur tot uur de beurskoersen raadplegen doet de directie niet; de lange termijn staat ook hierbij voorop.

Het interview over het beleggingsbeleid van Stichting Democratie en Media (SDM) vindt plaats middels een videovergadering, want een afspraak op kantoor is medio maart 2020 onmogelijk wegens de coronacrisis. Portefeuillehouder financiën Judith Brandsma zit vergezeld van een van haar katten op de bank; directeur-bestuurder Nienke Venema ontwijkt de priemende zon op een thuiswerkplek zonder gordijnen. Het is allemaal heel anders dan in de eerste weken van 2020, toen 2019 net was afgerond als gunstig jaar voor het vermogen.

Met de AEX 25 procent in de plus moet 2019 een beter beursjaar zijn geweest dan 2018. Is het toen geslagen gat weer gedicht?

Venema: "Er is geen gat in het vermogen. Natuurlijk hebben we even gejuicht over de resultaten van 2019 en baalden we van 2018, maar de horizon van onze vermogenspositie is 10 jaar. Onze statutaire doelstelling is behoud van het vermogen en daar hebben we een ijkpunt voor."

Brandsma: "Ik heb het bepalen van dat ijkpunt samen met Nienke voorbereid. Daarbij hebben we een analyse gemaakt van de toegezegde subsidies, de operationele kosten en het verwachte rendement. We hebben verschillende scenario's opgesteld om te bepalen wanneer we break-even draaien. Gelukkig kunnen we interen op ons vermogen wanneer dat nodig is. En voorlopig blijven we boven de limiet die we twee jaar geleden hebben gesteld, 140 miljoen euro."

Venema: "De stichting staat er goed voor, hoe kwetsbaar we momenteel, net als iedereen, ook zijn."

Hoe maakt SDM de afweging tussen rendement en ethiek bij beslissingen over beleggingen? Venema: "Er is geen afweging tussen ethiek en rendement. Wij maken ethische afwegingen, ook als we verliezen lijden."

Brandsma: "Die afwegingen blijven altijd staan en we hebben er goede ervaringen mee. Als je onze resultaten vergelijkt met het gemiddelde op de markt, dan doen wij het iets beter. Ook nu tijdens de coronacrisis. In aandelen zitten we een paar procent boven het generieke verlies op de beurzen."

Venema veroorlooft zich ook een uitstapje naar de ongekende realiteit van 2020: "Op dit moment wil je als belegger niet zitten in olie of vliegmaatschappijen. Maar die aandelen hebben wij toch al niet."

Hoe verlopen beslissingen over de beleggingen van dag tot dag?

Venema: "Wij hebben twee uitstekende vermogensbeheerders: ABN AMRO MeesPierson en IBS Capital Allies. Zij werken binnen ons beleggingsstatuut zodat ze niet steeds hoeven te vragen wat wij willen. Ik krijg elke maand een update over de benchmarks en elk kwartaal hebben we overleg over de portefeuille. Meestal hoeven we geen besluiten te nemen."

Brandsma: "Vrije meningsuiting, persvrijheid en privacy zijn specifiek voor ons van groot belang. Vanwege die laatste uitsluitingsgrond hebben wij bijvoorbeeld op het advies van onze beheerders geen aandelen in Apple, Facebook of Amazon, hoewel dat op zich hele interessante beleggingen zijn. Wij willen ook geen overheidsobligaties van »

'Wij hebben geen aandelen in Apple, Facebook of Amazon, hoewel dit op zich hele interessante beleggingen zijn.'

» landen waar geen persvrijheid bestaat. Dat is geen algemeen voorkomend criterium, dus onze vermogensbeheerders doen daar onderzoek naar. Het is serieus duurzaam beleid met toegewijd personeel, serieuze mensen. Soms zijn ze roomser dan de paus. De mensen van ABN vonden bijvoorbeeld dat Apple niet kon binnen ons mandaat en zij kwamen zelf met bezwaren tegen Italië vanwege de druk daar op de persvrijheid. Zo versterken wij elkaar." Venema: "We krijgen soms interessante vragen en adviezen. Een van onze beheerders stelde Franse staatsobligaties ter discussie omdat de staat actief blijft in kernenergie, waar wij niet in willen investeren. We hebben Franse obligaties gehouden, maar we beleggen niet in Italiaanse overheidsobligaties."

Zijn er wel voldoende bedrijven en fondsen waar deze criteria bij passen? Venema: "Meer dan genoeg gelukkig. En het speelt overal. Mijn oproep aan andere vermogensfondsen is: neem

je verantwoordelijkheid. Het kan. Je moet niet met je linkerhand via beleggingen kapotmaken wat je met je rechterhand probeert te fixen. En als iedereen ethische keuzes maakt, gaan die bedrijven groeien."

Brandsma: "In aandelen wordt duurzaam de standaard. Mark Carney, tot 2019 gouverneur van de centrale bank van Engeland, heeft oliebedrijven als Shell omschreven als 'stranded assets', een doodlopende weg door de klimaatcrisis."

Venema: "Het is echt anders dan toen ik als 18-jarige tegen mijn moeder zei dat ze alleen in groen mocht beleggen. Ze verwijt me nog steeds dat ze daar duizenden euro's op heeft verloren."

Brandsma: "Tien tot vijftien jaar geleden was er weinig beschikbaar om duurzaam in te beleggen. Nu is dat universum veel groter. En het is financieel meer dan gemiddeld aantrekkelijk."

SDM steekt ook geld in impact bonds, hoe past dat binnen de doelstellingen? Brandsma: "Bij ons past microkrediet om mensen economisch zelfstandig te maken, om de CO₂-uitstoot terug te dringen en om het onderwijs in Afrikaanse landen te bevorderen. Bij impact bonds gaat het om gestructureerde fondsen met overheden als aandeelhouder via een ontwikkelingsbank. Zij dragen de eerste verliezen en fondsen als wij kunnen micro-obligaties nemen. Nederland doet dit via FMO, Duitsland heeft de KfW. Voor deze investeringen in klimaat en ondernemerschap geldt 70 procent garantie van de overheid."

Venema: "Het rendement van 1,5 tot 2 procent is niet hoog, maar wel stabiel."

Brandsma: "Vergelijk het maar met staatsobligaties. Ook dan doen deze beleggingen het beter dan het gemiddelde."

Als de horizon 10 jaar is, waar staat SDM dan in het jaar 2030?

Venema: "Dan draait er nog meer om privacy. Die zijn we feitelijk al kwijt, de vraag is hoe we daarmee omgaan." Brandsma: "We krijgen nog vele jaren te maken met oprukkende surveillance als een van de gevolgen van de coronacrisis. Hoe de staat in sommige landen burgers volgt en bespiedt, brengt de privacy steeds verder in het geding. Daardoor zal ons universum van mogelijke beleggingen kleiner worden."

Venema: "Ik hoop dat we over tien jaar niet hetzelfde moeten zeggen over persvrijheid en democratie. Dat gebrek aan democratie een veelvoorkomende uitsluitingsgrond wordt binnen Europa. En ik hoop dat we over tien jaar weer in staatsobligaties van Italië kunnen investeren, en van Polen en Hongarije. Maar ik zie het nu nog niet ervan komen." ■

Hoofdlijnen statuut

Het beleggingsstatuut van SDM beschrijft maatschappelijk verantwoord beleggen en vermogensbeheer als een uitvloeisel van de activiteiten die gericht zijn op een duurzame samenleving. SDM belegt daarom niet:

- in kernenergie en in de tabaksindustrie, wapenindustrie, gokindustrie en porno-industrie;
- in activiteiten of bedrijven die een duidelijke negatieve impact hebben op natuur en milieu;
- in gebieden waar mensenrechten, persvrijheid, recht op vrije meningsuiting en privacy worden geschonden;
- bij kinderarbeid, dwangarbeid, het ontbreken van vrije vakbewegingen en collectieve onderhandelingen, discriminatie, corruptie en het ontbreken van bescherming van natuur, milieu en klimaat.

14 juni 2019

SDM meet-up

Op vrijdag 14 juni bracht SDM opnieuw de kern van de door SDM gefinancierden samen, deze keer in het Spring House te Amsterdam.

Hiermee wil SDM uitwisseling van gezamenlijke uitdagingen, ervaringen en expertise faciliteren. Dit jaar was er nog meer ruimte en regie voor deelnemers om de agenda te bepalen, onder begeleiding van Ard Hordijk en Mohamed Machbouâa.

De dag begon met *skillsharing*-sessies. Tijdens deze ronde deelden o.a. De Goede Zaak, Stroomversnellers, PILP en Anna Timmerman hun expertise op campagne voeren, *community organising* en strategisch procederen. In de middag waren er deelnemers die dilemma's uit hun dagelijkse praktijk voorlegden aan andere aanwezigen. Bijvoorbeeld: hoe solidariteit tussen verschillende bewegingen te versterken? Of: wat is er nodig op journalistieke redacties om een inclusieve werkcultuur te creëren? Tot slot was er een *openspace*-ronde, waarin naar eigen behoefte nieuwe sessies geïnitieerd werden om gesprekken van eerder op de dag voort te zetten of een nieuw onderwerp aan te kaarten. Hierbij werden de groeimogelijkheden van een klein initiatief verkend, werd de wrijving tussen verschillende oplossingsvisies voor hetzelfde probleem aangekaart en werd er gebrainstormd over de toepassing van strategisch procederen. De inspirerende dag werd afgesloten met een rapsamenvatting door Atta de Tolk. ■

Beeld **Dustin Thierry**

Column Willem Lenders - SDM

"Ontwikkelingen in de journalistieke filantropie – precies op tijd."

In het najaar van 2019 was ik in Hamburg voor de Global Investigative Journalism Conference. Een belangrijk moment voor mij. Journalistiek in actie zien, leren over de nieuwste ontwikkelingen en vooral de inspirerende journalisten met wie ik kennismaak, geven me een berg energie. Hoe cruciaal onafhankelijke, kritische journalistiek is wordt bij dit soort bijeenkomsten zichtbaar en voelbaar, gevoed door verhalen over bijzondere projecten. Projecten die onze rechtsstaat, onze samenleving, scherp houden.

Maar in elke workshop, elke presentatie, elke borrel en elk gesprek wordt één ding steeds opnieuw duidelijk: er is gebrek aan geld.

De COVID-19-crisis maakte in 2020 het belang van goede onderzoeksjournalistiek nog overduidelijker. *Accountability* en burgerinspraak lopen het risico te worden overgeslagen, in ruil voor efficiëntie in beleidsvorming. Thema's die niet met corona te maken hebben verdwijnen naar de achtergrond, terwijl ze natuurlijk niet minder belangrijk zijn geworden. Het omgekeerde is eerder waar.

We mogen onze handjes dichtknijpen dat geweldige journalisten wel gewoon bleven graven! Terwijl de behandeling van WOB-verzoeken vanwege corona regelmatig werd uitgesteld, zette Platform Authentieke Journalistiek zijn onderzoek naar de relatie tussen Shell en de overheid voort. Follow the Money ontdekte dat een beschermd patent de productie van coronatesten vermoeilijkte. En Investico deelde dat een Nederlands bedrijf miljoenen onbetrouwbare coronatesten verkocht. Het gegeven dat juist dit soort diepgravende onderzoeken schaars zijn in

een sector die al jaren in een crisis verkeert, is een pijnlijke waarheid.

Filantropie kan een bijdrage leveren aan het versterken van de journalistiek. Als de onafhankelijkheid gewaarborgd wordt, biedt financiering van een fonds een journalist ademruimte. Ruimte om zich in een thema te verdiepen en kwaliteit centraal stellen. Als wij als fondsen de behoefte aan direct meetbare successen laten vieren, kan steun een medium de kans geven echt onderzoek te doen, én een publiek aan zich te binden. Een mooi tegenwicht voor de huidige afhankelijkheid van de markt, die vooral snel nieuws afdwingt, dat direct de aandacht moet trekken.

- Willem Lenders is programamedewerker bij SDM en behandelt aanvragen voor zowel projectmatige als institutionele financiering. Binnen zijn portfolio vallen onder andere de journalistieke infrastructuur, mensenrechten in een digitale context en representatie en emancipatie van de LHBTQIA+-gemeenschap. In deze column vertelt hij meer over het belang van het investeren in journalistiek en media.

Bijdragen is dus evident nodig, maar hoe precies bij te dragen is ingewikkelder. Een journalist moet onafhankelijk kunnen werken, terwijl een financier wél in het oog springt als er publieke verontwaardiging ontstaat over een artikel. Moet je als financier individuele producties of projecten ondersteunen, of juist de hele infrastructuur? En hoe zorg je dat je geld telt, zonder dat je bereikcijfers verheerlijkt?

Gelukkig hoeven wij deze vragen niet alleen te beantwoorden. Het Journalism Funders Forum (pag 70) bood ons in de afgelopen jaren de ruimte om met experts, journalisten en andere fondsen in gesprek te gaan over deze vragen. Dit type bijeenkomsten biedt ons kansen om samen te werken en te leren hoe we de journalistiek passend kunnen steunen.

Gelukkig zien steeds meer fondsen een cruciale rol weggelegd voor de journalistiek. Het verkennen van wat wij als fondsen kunnen betekenen is spannend, maar de groep die bereid is het gesprek hierover aan te gaan groeit. Dat is een voorzichtige, maar positieve ontwikkeling in de filantropie.

Dat geeft moed; en moed kunnen we in deze tijden – waarin niet alleen de rechtsstaat zelf onder druk staat maar precies die beroepsgroep die dat aan kan kaarten ook – goed gebruiken. ■

Beeld **Anne van Zantwijk**

fundamentele rechten en vrijheden

Polderen in de prostitutie

MARIJN HEEMSKERK

Wat: Op 1 oktober 2000 werd het bordeelverbod in Nederland opgeheven. Prostituees konden vanaf dat moment als zzp'er een raam huren of als werknemer in een bordeel gaan werken. Dat zou hun leven beter maken. De hele wereld keek toe. Prostitutie als normaal beroep, dit was Nederland op zijn tolerantst. We zijn nu twintig jaar verder. Wat heeft de opheffing van het bordeelverbod ons, en dan met name de mensen die dit werk doen, gebracht? Marijn Heemskerk onderzoekt deze vraag in haar boek *Polderen in de prostitutie* (werktitel), dat in 2020 verschijnt bij Querido Fosfor. marijnheemskerk.nl

Hoe: Met toegankelijke verhalen, in de vorm van essay *by reportage*, neemt Heemskerk de lezer mee in de wereld van sekswerkers, klanten, bordeelhouders, politieagenten, officieren van justitie, beleidsmakers, politici, hulpverleners en andere betrokkenen. Wordt deze wereld inderdaad gedomineerd door mensenhandel? Wat brengt iemand ertoe sekswerk te gaan doen? En wat zoekt een klant als hij betaalt voor seks? Heemskerk zet politici en beleidsmakers aan het denken over hoe effectief hun prostitutiebeleid is en welk effect dat beleid heeft op het leven van sekswerkers. Maar ook de Nederlander die wat verder van dit onderwerp af-

staat, wordt aan het denken gezet: wat vinden wij anno 2020 van de manieren waarop betaalde seks in de samenleving gereguleerd wordt? **Waarom gesteund:** "De rechten van sekswerkers worden in Nederland niet altijd adequaat door de wet beschermd. Mede op basis van veel gesprekken met sekswerkers zelf, worden in dit boek de complexiteiten en nuances in de uitwerking van het prostitutiebeleid uitgediept. Het levert een relevante en geïnformeerde bijdrage aan het gesprek over de effectiviteit en de gevolgen van het beleid op een kwetsbare groep rechthebbenden in Nederland." – **Karlijn Bink**, bureaucoördinator

Online Hate speech vs. vrijheid van meningsuiting

BUREAU CLARA WICHMANN

Wat: Bureau Clara Wichmann ondersteunt principiële rechtszaken waarin de rechtspositie van vrouwen centraal staat. In het project Online Hate speech vs. vrijheid van meningsuiting wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor een strategische juridische procedure over online *hate speech* en vrijheid van meningsuiting in Nederland en worden (potentiële) slachtoffers hierover geïnformeerd. Waar stopt vrijheid van meningsuiting en waar begint (strafbare) *hate speech*? clara-wichmann.nl **Hoe:** Doel van dit project is om meer duidelijkheid te krijgen over de grondrechten van slachtoffers van online *hate speech* en, in dat verband, de verantwoordelijkheden van de overheid en van online platforms hierin. Hiervoor doet Bureau Clara Wichmann onderzoek naar de mogelijkheden voor een juridische procedure, en organiseert het expertmeetings en een filmscreening.

Waarom gesteund: "We vonden dit project erg sterk omdat het duidelijkheid wil verschaffen over de rechten van burgers én de verantwoordelijkheden van overheid en online platforms, in het aanpakken van online *hate speech*. Het is een urgent maatschappelijk probleem, waar juist veel vrouwelijke journalisten en politici mee te maken krijgen, maar hier bestaat nog nauwelijks jurisprudentie op. Bureau Clara Wichmann is met zijn expertise en ervaring bij uitstek geschikt om meer duidelijkheid hierover aan te jagen." – **Maartje Eigeman**, programmamanager

Monitor Etnisch Profileren

CONTROLE ALT DELETE

Wat: Er zijn structurele signalen van etnisch profileren in Nederland, maar er wordt nergens bijgehouden hoe vaak etnisch profileren voorkomt. Het is dan ook onduidelijk of de politie erin slaagt om etnisch profileren terug te dringen. Voor de Monitor Etnisch Profileren werkte Controle Alt Delete samen met twee onderzoekers, 300 studenten van de Vrije Universiteit en 20 studenten van de Hogeschool van Amsterdam. Samen brachten zij de omvang van etnisch profileren in Amsterdam in kaart. controlealtdelete.nl **Hoe:** Het onderzoek werd uitgevoerd door Anne Wester onder begeleiding van Jolijn Broekhuizen. De studenten van de Vrije Universiteit enquêteerden 2000 Amsterdammers. De studenten van de Hogeschool van Amsterdam visualiseerden de onderzoeksresultaten. De ruwe data, de onderzoeksmethode en de resultaten werden gepubliceerd op de website van Controle Alt Delete. **Waarom gesteund:** "Controle Alt Delete strijdt al jaren tegen etnisch profileren in Nederland, waarbij het samenwerkt met zowel de politie als de doelgroep van etnisch profileren zelf. Hoewel de politie erkent dat etnisch profileren meer dan incidenteel voorkomt, ontbreekt het aan kwantitatief onderzoek over de omvang hiervan. Met deze monitor van Amsterdam wordt hier een begin mee gemaakt, wat bovendien in andere regio's herhaald zou kunnen worden." – **Maartje Eigeman**, programmamanager

Gown & Town 2.0

INSTITUUT VOOR INFORMATIERECHT

Wat: In een informatietijdperk waarin nepnieuws en misinformatie wijdverspreid zijn, lijkt er steeds minder ruimte en waardering te zijn voor wetenschappelijke deskundigheid in het publieke debat. Dit project is een initiatief van Tarlach McGonagle van het Instituut voor Informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam, in samenwerking met de Working Group on Human Rights in the Digital Age van het Netherlands Network for Human Rights Research. Het stelt wetenschappers in staat hun expertise beter te vertalen naar een breed publiek. ivir.nl/projects/gownandtwn

Hoe: Met dit project worden trainingen communicatievaardigheden ontwikkeld voor o.a. het geven van media-interviews, het ontwikkelen van infographics en het schrijven van blogs. Het doel is om academici in staat te stellen effectiever te communiceren over wetenschappelijk onderzoek en beleidsinitiatieven via (digitale) media. Daarnaast worden expertsessies georganiseerd met internationale mensenrechtenorganisaties, waardoor de wetenschappers beter inzicht krijgen in de beleidsomgevingen waar zij met hun expertise aan kunnen bijdragen. **Waarom gesteund:** "SDM steunt dit initiatief vanwege het belang van wetenschappelijke expertise voor zowel de kwaliteit van het publieke debat als de vorming van beleid. Door Gown & Town 2.0 leren academici hun expertise op het gebied van voor SDM belangrijke thema's – zoals vrijheid van meningsuiting, privacy en databescherming – effectief over te dragen. Hierdoor kunnen zij een sterkere bijdrage leveren aan publieke debatten en beleidsvorming." – **Sümeyye Ekmekci**, programmamedewerker

Interview Laurent Richard - Forbidden Stories

Ze kunnen de boodschapper de mond snoeren, maar de boodschap blijft bestaan

Toen hij in 2015

aankwam op kantoor in Parijs, in hetzelfde gebouw als Charlie Hebdo, trof bekroond journalist en filmmaker Laurent Richard zijn vermoorde collega's aan. Deze ervaring overtuigde hem van de noodzaak om een journalistieke reactie te geven op de misdaden die er tegen de pers gepleegd werden.

Om censuur te bestrijden, of die nou veroorzaakt wordt door terroristen, dictators, drugskartels, corrupte ondernemingen of andere machthebbers, richtte Richard het Freedom Voices Network op, een organisatie die samenwerking onder journalisten bevordert om het werk van collega's die zijn vermoord of gevangen zijn genomen zichtbaarder en invloedrijker te maken.

Forbidden Stories Eén van de projecten van het Freedom Voices Network is Forbidden Stories. Forbidden Stories bestaat uit een netwerk van journalisten die het tot hun missie hebben gemaakt om door te gaan met het publiceren van het werk van journalisten die bedreigd worden, gevangen zijn genomen of zelfs zijn vermoord. Richard: "Ons doel is om hun verhalen levend te houden en om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen toegang hebben tot ongecensureerd nieuws over essentiële onderwerpen zoals het milieu, gezondheid, mensenrechten of corruptie. Door het werk van verslaggevers die niet langer in staat zijn om op onderzoek uit te gaan, te beschermen en te continueren, geven wij een krachtig signaal aan de vijanden van de pers: ondanks dat je erin slaagt om een enkele boodschapper te stoppen, leeft de boodschap voort."

'Ondanks dat je erin slaagt om een enkele boodschapper te stoppen, leeft de boodschap voort.'

Rapid Response Team Om het reactievermogen van Forbidden Stories te vergroten is het Rapid Response Team in het leven geroepen. Richard legt uit: "Als er een journalist vermoord is, wordt het bewijs vernietigd, en slachtoffers en getuigen wordt de mond gesnoerd. Andere lokale journalisten worden hier onzeker van en worden daarom terughoudend in het doen van onderzoek. In deze intimiderende setting is samenwerkend internationaal onderzoek de beste manier om dit verhaal te belichten en om de censuur die dictators, drugskartels, corrupte ondernemingen of andere belangrijke machthebbers proberen te verbergen, te onthullen wanneer zij journalisten intimideren, bedreigen of vermoorden. In dit opzicht is het tonen van reactiviteit het doel van het Rapid Response Team van Forbidden Stories." »

Laurent Richard...

...informeert: “Voordat zij om het leven kwam, had Daphnes blog 300.000 lezers. Door Forbidden Stories hebben de Daphne Project Publicaties wereldwijd 16,1 miljoen mensen bereikt. Als gevolg hiervan heeft de Raad van Europa een rapporteur benoemd die de rechtsorde op Malta controleert. Recentelijk zijn hooggeplaatste overheidsfunctionarissen en zelfs de minister-president afgetreden vanwege hun deelname of medeplichtigheid aan de moord.”

...wordt geïnspireerd door: “Ik word geïnspireerd door het dagelijkse werk van journalisten die wereldwijd op eigen risico schandalen onderzoeken met betrekking tot het milieu, de samenleving, politiek en de economie. Zij maken mij nog vastberadener om journalisten te beschermen.”

...activeert: “Mensen kunnen ons steunen door informatie te delen. Een tweet, een artikel, het delen van een verhaal op social media. Alle initiatieven die het publiek informeren over het vermoorden van journalisten versterkt het momentum dat Forbidden Stories wil voeden. Het is ook mogelijk om ons financiële steun te geven. Als non-profit-initiatief heeft Forbidden Stories mensen nodig die zich in een veilig gebied bevinden en een bijdrage leveren aan de bescherming van journalisten die in gevaar zijn.”

» **941 vermoorde journalisten in de afgelopen 10 jaar** Persvrijheid wordt wereldwijd bedreigd. Journalisten worden geconfronteerd met intimidatie, gevangenschap en doodsb bedreigingen. In 2019 registreerde Reporters Without Borders 49 gevallen van journalisten die vermoord waren als direct gevolg van hun werk, waarmee het totaal aantal moorden in de afgelopen tien jaar op 941 komt. Richard: “In 2019 vond er een verandering plaats in de verdeling. Het percentage sterfgevallen was groter in landen waar geen oorlog heerste (59%) dan in landen waar dat wel het geval was. Met andere woorden, de meeste journalisten die vermoord worden als gevolg van hun werk zijn een doelwit in landen zonder conflictsituatie. Dit is een nieuwe trend. Volgens UNESCO

blijft 90% van deze gevallen onopgelost. Er worden niet altijd officiële onderzoeken ingesteld en waar dit wel het geval is, zijn resultaten vaak onbetrouwbaar. Sterfgevallen worden zogenaamd veroorzaakt door zelfmoord of ongelukken. Bewijs wordt vernietigd. Slachtoffers en getuigen worden bedreigd. Andere journalisten gaan hierdoor niet meer op onderzoek uit. In dit angstklimaat is samenwerkend internationaal onderzoek een goede manier om het verhaal van de desbetreffende journalist te vertellen.”

Het Parool Volgens Richard bevordert Forbidden Stories de vrijheid van meningsuiting, toegang tot informatie, en mensenrechten op eenzelfde manier als *Het Parool* dat deed. “Net als *Het Parool* is het doel van Forbidden Stories om mensen weerbaar te maken door middel van informatieverstrekking. Zoals *Het illegale Parool* tijdens WOII probeert Forbidden Stories een kracht van verzet te zijn tegen de onderdrukking waarvan de bevolking het slachtoffer wordt. Op een zeer succesvolle manier overwon *Het Parool* destijds de enorme uitdaging om het vertrouwen te winnen van een groot publiek dat op zoek was naar betrouwbare informatie.»

‘Voordat zij om het leven kwam, had Daphnes blog 300.000 lezers. Door Forbidden Stories hebben de Daphne Project Publicaties wereldwijd 16,1 miljoen mensen bereikt.’

‘In dit angstklimaat is samenwerkend internationaal onderzoek een goede manier om het verhaal van de desbetreffende journalist te vertellen.’

» om de kritische geest van de bevolking te bevorderen, de strijd van uiteenlopende ideeën te winnen en om de democratie te laten zegevieren. Forbidden Stories is gebaseerd op dezelfde denkwijze.”

Daphne Project Publicaties Richard is er trots op dat Forbidden Stories recentelijk 45 journalisten uit 15 verschillende landen heeft samengebracht om in het geheim gezamenlijk de onderzoeken van de Maltese journalist Daphne Caruana Galizia af te maken en te publiceren, nadat zij zelf in oktober 2017 bij een bom-aanslag om het leven kwam. Het project informeerde de bevolking over de corruptie en witwaspraktijken op Malta, waarbij gebruik werd gemaakt van het bewijs dat Daphne gedurende dertig jaar op moedige wijze had weten te onthullen. ■

- forbiddenstories.org

Column Merel Hendrickx - Public Interest Litigation Project (PILP)

“Strategisch procederen werkt.”

In februari 2020 deed de rechtbank uitspraak: het Systeem Risico Indicatie (SyRI) is in strijd met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De uitspraak haalde alle kranten. Het vonnis werd internationaal onthaald als een *landslide victory*.

Hoewel nu controversieel, werd SyRI, waarmee aan de hand van data van burgers en geheime risicoprofielen risico's op fraude opgespoord zouden kunnen worden, in 2014 zonder ook maar één kritische vraag door de Eerste en Tweede Kamer aangenomen. Lobby tegen de wet had geen zin meer en de critici (die waren er wel; volgens hen waren met SyRI alle burgers bij voorbaat verdacht) hadden weinig andere middelen tot hun beschikking om tegen SyRI op te komen.

Toen besloot mijn team – het PILP-NJCM, meerdere maatschappelijke organisaties, en auteurs Maxim Februari en Tommy Wieringa – een rechtszaak te starten tegen SyRI. Volgens onze coalitie maakt SyRI een grootschalige en ongerechtvaardigde inbreuk op het privéleven van burgers en is het een gevaar voor de democratische rechtsstaat. Het systeem werkte ook nog eens niet en leek discriminatoir te zijn ingezet.

Wat wij doen, noemen we strategisch procederen voor mensenrechten: het op een strategische manier inzetten van een juridische procedure om daarmee te proberen sociale, politieke of juridische veranderingen teweeg te brengen.

- **Mr. Merel Hendrickx** is advocaat in dienstbetrekking bij het Public Interest Litigation Project van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (PILP-NJCM), dat mogelijkheden verkent voor strategisch procederen. SDM financiert PILP meerjarig. Merel onderzoekt en coördineert strategische procedures en treedt in sommige zaken ook als advocaat op. In haar column pleit ze voor het belang van strategisch procederen.

Na het signaleren en bestuderen van een onderwerp wordt nagedacht over de vraag of een procedure zou kunnen helpen. Als dat zo is, denken we mee over wat voor soort procedure, op welk moment, met welke cliënt(en) en met welke eis dat zou moeten zijn.

Meestal zullen we een zaak voeren om die juridisch te winnen, maar soms kan juridisch verliezen óók winst opleveren: zo kan een onrecht worden aangetoond, of aandacht worden gecreëerd voor een maatschappelijk probleem.

In het geval van SyRI begonnen we onze strategische procedure samen met een publiekscampagne om SyRI te stoppen én om het maatschappelijk debat aan te wakkeren over hoe de overheid met haar burgers dient om te gaan in een digitaliserende samenleving.

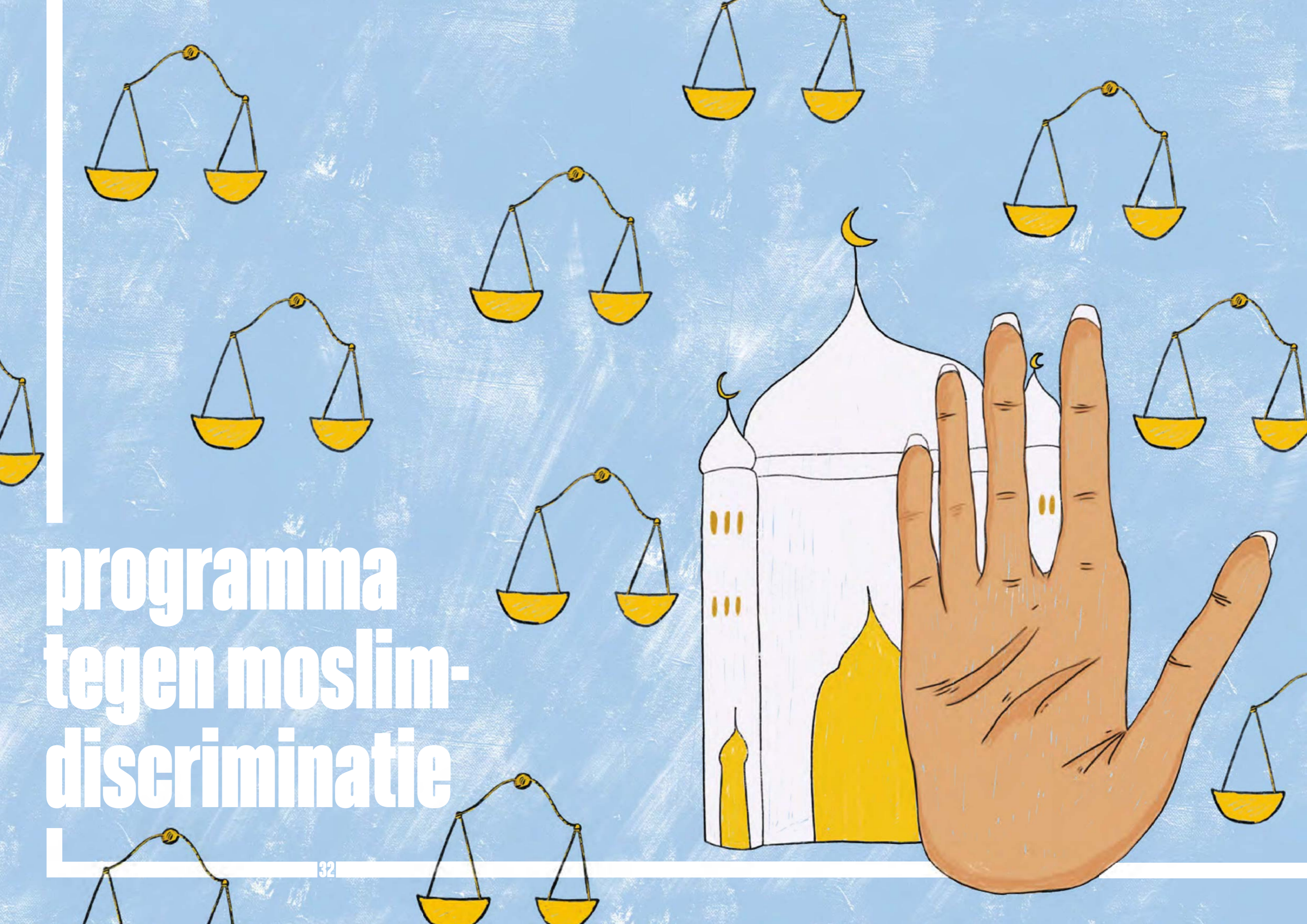
De rechtszaak is gewonnen, maar vooral buiten de rechtszaal hebben we winst geboekt.

Voor mij laat dit zien dat strategisch procederen werkt.

SyRI is effectief uitgeschakeld. De bescherming van de data van burgers tegen de overheid is in het publieke debat voorgoed op de kaart gezet. Er is tegen SyRI gedemonstreerd en er is weer ruimte voor lobby en advocacy. De rechtszaak tegen SyRI bewijst dat strategisch procederen een effectief en legitiem middel voor verandering is. ■

- pilpnjcm.nl

programma tegen moslim- discriminatie

Combatting the Structural Drivers of Anti-Muslim Hatred and Intolerance

TRANSNATIONAL INSTITUTE & IZI

Wat: Dit project is een samenwerkingsverband van zeven organisaties uit vijf Europese landen die gezamenlijk optrekken tegen islamofobie. De organisaties onderzoeken wetgeving en beleid dat disproportioneel effect heeft op moslims en de wortels daarvan in het politieke en publieke debat. Daarnaast wordt met verschillende maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij moslimgemeenschappen gewerkt aan het effectief weerstand bieden aan islamofobie. **tni.org**

Hoe: Het netwerk maakt een nieuwe analyse van de impact van beleid, wetgeving, politiek discours en media in het normaliseren van haat en intolerantie ten opzichte van moslims. Binnen de Nederlandse samenleving werkt het samenwerkingsverband daarnaast aan bewustwording over de structurele drijfveren die anti-moslimhaat en intolerantie normaliseren. Met de uitkomsten van het onderzoek zet het project vervolgens nationale en EU-autoriteiten aan tot

nieuw beleid dat oog heeft voor mensen- en burgerrechten. **Waarom gesteund:** "Met dit initiatief wordt door organisaties in vijf verschillende Europese landen, waaronder Nederland, onderzoek gedaan om de structurele oorzaken van moslimdiscriminatie bloot te leggen. Hiermee leveren ze een belangrijke bijdrage aan analyses en kennis over moslimdiscriminatie, om uiteindelijk deze vorm van uitsluiting met onderzoek, trainingen, workshops en advocacy tegen te gaan"

- **Sümeyye Ekmekci**, programmamedewerker

Stichting Meld Islamofobie!

ORGANISATIESTEUN

Wat: Het onafhankelijke burgerinitiatief Stichting Meld Islamofobie! constateert dat islamofobie in Nederland nog niet erkend wordt als een structureel probleem en als een vorm van geïnstitutionaliseerd racisme. Een risico van het uitblijven van deze erkenning is een toenemende normalisatie van islamofobie. Hier wil Meld Islamofobie! tegenwicht aan bieden. **meldislamofobie.org**

Hoe: Meld Islamofobie! komt op voor slachtoffers van islamofobie door meldingen van islamofobe incidenten te registreren, hen een laagdrempelig platform te bieden waar zij hun verhaal kunnen delen en door hen te ondersteunen bij verdere stappen die zij kunnen nemen naar aanleiding van deze incidenten. Het burgerinitiatief constateert bovendien dat de kritische kennis over islamofobie die nodig is om burgers te mobiliseren en tegenwicht te bieden, ontbreekt. Meld Islamofobie! ontwikkelt deze kennis door eigen onderzoek te doen, analyses te maken van meldingen die zij ontvangen, en door het monitoren van islamofobe discourses in Nederland.

Waarom gesteund: "Sinds 2015 documenteert, analyseert en rapporteert Meld Islamofobie! als onafhankelijk burgerinitiatief islamofobe incidenten in Nederland. Voor 2015 bestond er geen landelijke organisatie die zich hier specifiek op richtte, waardoor er onvoldoende zicht was op deze problematiek. Door incidenten te documenteren en hierover te rapporteren, creëert Meld Islamofobie! publieke en politieke bewustwording, zodat deze vorm van discriminatie kan worden tegengegaan." - **Sümeyye Ekmekci**, programmamedewerker

Super Moslims

WIJ BLIJVEN HIER!

Wat: *Wij Blijven Hier!* is een weblog gemaakt door moslims, maar niet alleen voor moslims. Een redactie met verschillende etnische achtergronden en interesses probeert middels deze weblog een beeld te schetsen van wat er leeft bij moslims binnen de Nederlandse samenleving. Met de multimediapodcast *Super Moslims* laat *Wij Blijven Hier!* luisteraars kennismaken met moslims met een bijzonder verhaal. In deze podcast vertellen zij hun eigen verhaal, om dit ook een plek te geven in de Nederlandse media (zie kaders). De Nationale Bibliotheek archiveert de weblog *Wij Blijven Hier!* en daarmee ook deze verhalen, opdat ze niet verloren gaan. **wijblijvenhier.nl**

Hoe: Om de week gaan Halil Karaaslan en Kauthar Bouchallikht in gesprek met moslims die een bijzonder verhaal te vertellen hebben. Deze *Super Moslims* zijn studenten, ouders, langstudeerders, werkzoekenden, hipsters, acteurs en ondernemers. Zo draagt de podcast bij aan een genuanceerder beeld over moslims en aan de pluriformiteit van stemgeluiden in het medialandschap.

Waarom gesteund: "Met deze podcast vertellen de makers en gasten hun eigen verhalen als moslims in Nederland. Ze spreken over zaken die hen raken en hun ervaringen met moslimdiscriminatie, om hier meer bewustzijn over te creëren en deze verhalen een plek te geven in het publieke debat. Met scherpe analyses, interessante visies, een verscheidenheid aan perspectieven en humor dragen ze bij aan een verrijking van het medialandschap."

- **Sümeyye Ekmekci**, programmamedewerker

Stichting Maruf

ORGANISATIESTEUN

Wat: Queers en moslims. Beiden kunnen uitsluiting en discriminatie ervaren als gevolg van homofobie en islamofobie. Maar wat als je allebei bent? Een queer* moslim. Stichting Maruf** zet zich in voor de belangen en ondersteuning van deze doelgroep die vaak te maken heeft met meervoudige discriminatie. Stichting Maruf staat voor een open samenleving vrij van alle vormen van uitsluiting. **maruf.eu**

Hoe: Stichting Maruf helpt queer moslims bij zelfacceptatie en persoonlijke empowerment. Daartoe zet de stichting diverse middelen in zoals bijeenkomsten, conferenties en themadagen. Daarnaast is Maruf initiatiefnemer van het European Queer Muslim Network.

Waarom gesteund: "Voortkomend uit de gemeenschap zelf, zet stichting Maruf zich al jaren in voor de belangen van queer moslims en tegen uitsluiting en discriminatie op basis van homofobie en islamofobie, vooral op de intersectie van beide. Maruf kent als geen ander de complexiteit hiervan, is sterk in het agenderen van deze complexiteit en ondersteunt daarnaast de doelgroep zelf. SDM steunt stichting Maruf vanuit de overtuiging dat in een open samenleving waarin de waarden van de rechtsstaat worden hooggehouden, geen plek is voor discriminatie en uitsluiting, en dat het tegengaan hiervan moet worden geleid door de mensen over wie het gaat" - **Maartje Eigeman**, programmamanager

* Queer staat voor alle vormen van seksuele oriëntatie en genderidentiteit anders dan heteroseksueel en cisgender.

** Maruf is een Arabische term en betekent erkenning en acceptatie.

Interview Saida Derrazi - S.P.E.A.K.

Vrouwen- collectief tegen islamofobie

"Een privébedrijf kan een islamitische hoofddoek verbieden voor werknemers die visueel contact hebben met klanten." Zo luidde de uitspraak van het Europees Hof van Justitie in 2017 in de zaak Achbita*.

Naar aanleiding van deze uitspraak organiseerde een groep moslimvrouwen uit verschillende vakgebieden een strategiemeeting. Gezamenlijk verkenden ze wat er gedaan zou kunnen worden om uitsluiting tegen te gaan en toe te werken naar een collectief dat pleit voor het zelfbeschikkingsrecht van moslimvrouwen. In 2019 werd S.P.E.A.K. publiekelijk gelanceerd.

Initiatiefnemer Saida Derrazi: "Ibtissam Abaâziz, Nawal Mustafa, Berna Toprak en ik vonden dat wij een tegengeluid moesten laten horen. Want er wordt vaak óver, maar bijna nooit mét moslimvrouwen gesproken. Daarom besloten wij een strategiemeeting te organiseren." Dit vormde de start van S.P.E.A.K., een feministisch, anti-racistisch, inclusief collectief dat strijdt voor het zelfbeschikkingsrecht van de moslimvrouwxn**.

'S.P.E.A.K. opereert vanuit een intersectioneel perspectief, waarbij de aandacht ook uitgaat naar de positie van de zwarte moslimvrouwxn, trans vrouwen en queer mensen'

*In 2006 wordt Samira **Achbita** door haar werkgever, G4S, ontslagen omdat zij haar hoofddoek wenst te (blijven) dragen. Zij gaat in beroep en beroept zich op het standpunt dat er met het ontslag sprake is van discriminatie op grond van godsdienst. Het Arbeidshof Antwerpen verwerpt haar beroep. Hetzelfde gebeurt in hoger beroep. Op 14 maart 2017 volgt de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie: een privébedrijf kan een hoofddoek verbieden voor werknemers die visueel contact hebben met klanten. .

De term **moslimvrouwxn is ontstaan vanuit intersectioneel perspectief, waarbij de positie van zwarte vrouwxn, trans vrouwxn, gender non-conforming personen, queer mensen en vrouwxn met beperking wordt meegenomen.

‘Moslimvrouwen moeten als volwaardige burgers in alle veiligheid kunnen meedoen, meebeslissen en meepraten in onze maatschappij’

» **Intersectioneel** Derrazi: “Wij zien het huidige discours over moslimvrouwen als een resultaat van institutioneel racisme en seksisme. Daarom is onze strijd onlosmakelijk verbonden met de bredere strijd tegen racisme en seksisme binnen en buiten Nederland.”
S.P.E.A.K. opereert vanuit een intersectioneel perspectief, waarbij de aandacht ook uitgaat naar de positie van de zwarte moslimvrouwen, trans vrouwen en queer mensen. Derrazi legt uit: “Het recht op zelfbeschikking is een fundamenteel mensenrecht dat ons allen raakt, de strijd zal daarom ook intersectioneel gevoerd worden. Daarbij zijn we solidair met alle andere groepen die ook vechten voor deze fundamentele mensenrechten.”

Vier pijlers S.P.E.A.K. richt zich op vier pijlers: meedoen, meebeslissen, meepraten en veiligheid. Derrazi licht toe: “Moslimvrouwen moeten als volwaardige burgers in alle veiligheid kunnen meedoen, meebeslissen en meepraten in onze maatschappij. Zij hebben vier keer minder kans om uitgenodigd te worden voor een sollicitatiegesprek dan witte vrouwen die niet (zichtbaar) moslim zijn. Daarnaast zijn moslimvrouwen ondervertegenwoordigd in beslissingsbevoegde posities in de politiek, binnen de ministeries, bij verschillende ngo's en bij beleidsvorming. Ze zijn ook ondervertegenwoordigd in moskeebesturen en andere religieuze instellingen. In de media, politiek en bij religieuze instellingen krijgen moslimvrouwen onvoldoende ruimte om zichzelf te vertegenwoordigen en hun stem te laten horen. Allemaal voorbeelden waaruit blijkt dat moslimvrouwen te maken hebben met structurele uitsluiting. Hoog tijd dus om ons hiertegen als collectief uit te spreken.”

2019 2019 was voor S.P.E.A.K. een jaar van verkenning en zoeken naar een gezamenlijke identiteit die alle identiteiten binnen het collectief vertegenwoordigt. Om de oprichting en het bestaan te vieren, organiseerde S.P.E.A.K. een lanceringsbijeenkomst in Pakhuis de Zwijger. Derrazi:

“Het was een prachtige bijeenkomst met een centrale boodschap: ‘We S.P.E.A.K.!’ Ruim 200 bezoekers luisterden naar de keynote van Yassmin Abdel Majid en het panelgesprek. Ook was er muziek en een spokenword-optreden. Vooraf organiseerden we een netwerkdiner voor bondgenoten en S.P.E.A.K.-ers.”

Identiteit Trots is Derrazi op de identiteit van S.P.E.A.K. en de S.P.E.A.K.-ers. “Het mooiste vind ik de solidariteit naar elkaar toe. S.P.E.A.K. is niet alleen een beweging; het is een identiteit. Dat is echt iets waarop ik trots ben.” ■

- we-speak.nl

‘Het was een prachtige bijeenkomst met een centrale boodschap: ‘We S.P.E.A.K.!’

Saida Derrozi...

...informeert: “Moslimvrouwen hebben vier keer minder kans om uitgenodigd te worden voor een sollicitatiegesprek dan witte vrouwen die niet (zichtbaar) moslim zijn. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Meld Islamofobie dat ruim 90% van de meldingen die zij ontvangen afkomstig zijn van moslimvrouwen die een hoofddoek en andere vormen van bedekking dragen.”

...wordt geïnspireerd door: “Het is moeilijk om één persoon aan te wijzen. Veel uitgesproken vrouwen in ons collectief hebben mij geïnspireerd. Moslimvrouwen die, ondanks dat hun werk en veiligheid op het spel staan, voor hun mening uitkomen, ook publiekelijk. Moeders die hun kinderen zien lijden door ongelijke kansen. Moeders die hun kinderen niet alleen naar school durven te brengen vanwege hun hoofddoek. Meisjes die geen stage- of werkplek kunnen vinden.”

...activeert: “Bij ons is iedereen welkom. Je hoorde ons tot voor kort misschien niet, maar wij waren er wel. And now we S.P.E.A.K.!”

daadkrachtige democratie

The EU Elections

■ TRANSPARENCY INTERNATIONAL NEDERLAND

Wat: Transparency International zet zich in voor een wereld waarin de overheid, de politiek, het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld én burgers vrij zijn van corruptie. De verkiezingen voor het Europees Parlement in 2019 vormden een kans voor democratische vernieuwing die integriteit, openheid en eerlijkheid centraal stelt in de Europese Unie. transparency.eu

Hoe: Tijdens de verkiezingscampagne heeft Transparency International alle Europese parlements kandidaten opgeroepen om de drie verkiezingsbeloften te doen. Deze hadden betrekking op transparant en ethisch handelen, werken voor lobbyorganisaties na het verlaten van het parlement en het oprichten van een onafhankelijk, toezichthoudend orgaan.

Waarom gesteund: "Door aanstormende Europarlementariërs tijdens de Europese verkiezingscampagne te vragen om zich persoonlijk en publiekelijk te committeren aan het bevorderen van transparantie en anti-corruptiemaatregelen, greep Transparency International een strategisch moment aan om een basis in het Europees Parlement te vormen die zich in de huidige parlementaire periode inzet voor de bevordering van de kwaliteit van de rechtsstaat op Europees niveau."

– Nadja Groot, programmamanager

Monitoring European Banks

■ TRANSPARENCY INTERNATIONAL EU

Wat: De activiteiten en financiële informatie van multinationals zijn beperkt controleerbaar. Burgers zijn hierdoor niet in staat een helder beeld te vormen van de activiteiten en geldstromen van multinationals. Transparency International EU lanceerde in 2018 het Corporate Tax Tracker Platform, een online tool waarmee iedereen financiële informatie van de 20 grootste Europese banken kan vergelijken en analyseren. De update die door SDM gesteund is, bevat nieuwe onderzochte banken en jaren. taxtracker.eu | transparency.eu

Hoe: Het Corporate Tax Tracker Platform vormt een ingang voor alle informatie over profielen van banken, landen en risico-indicatoren, zoals hoge winsten, betaalde belasting en aantallen werknemers vergeleken met omzet en winst. Met de visualisatie van deze data creëert Transparency International EU transparantie in de wereld van de *corporate tax*. De update maakt betere vergelijkingen en analyse mogelijk voor een breder publiek.

Waarom gesteund: "De Corporate Tax Tracker brengt op overzichtelijke wijze alle financiële informatie over de vennootschapsbelasting van grote Europese banken in kaart. De gesteunde update maakt het mogelijk om de situatie in meerdere jaren te vergelijken. Dit biedt journalisten en activisten de mogelijkheid verder de diepte in te gaan. Daarmee levert dit project een bijdrage aan het bevorderen van transparantie en accountability van bedrijven." – Sümeyye Ekmekci, programmamedewerker

Open Embassy Academy

OPEN EMBASSY

Wat: Nieuwkomers in Nederland hebben nauwelijks invloed op de systemen, besluiten en regels die invloed hebben op hun levens. Dat is een probleem voor de nieuwkomers zelf, maar ook voor de Nederlandse samenleving en de instituties en organisaties daarbinnen. Organisaties en instituties leren namelijk te weinig over wat nieuwkomers nodig hebben om hun weg te vinden. Daarom leidt de Open Embassy Academy nieuwkomers op om hun eigen en collectieve belangen effectiever te kunnen behartigen in de Nederlandse context. openembassy.nl

Hoe: Door middel van verschillende trainingen en leergangen, leidt de Open Embassy Academy in tien maanden 91 nieuwkomers op. De trainingen en leergangen gaan in op vaardigheden zoals gesprekken modereren en vergaderen met professionals, en werkvormen als forumtheater. Ook worden uitgebreidere trajecten aangeboden. Denk hierbij aan een leergang gericht op de vormgeving van bottom-up initiatieven van nieuwkomers of een masterclass 'Hoe maak ik een bijeenkomst écht inclusief?'

Waarom gesteund: "Via de Open Embassy Academy kunnen nieuwko-

mers in Nederland hun stem beter laten horen. In het bijzonder wanneer het gaat om zaken die hen specifiek raken, zoals integratiebeleid, scholing en perspectief op een baan. Het is dan ook een belangrijk initiatief, waarmee wordt bijgedragen aan een inclusieve democratie waarbinnen burgers kunnen meepraten over beleid dat hun leven beïnvloedt." – Nadja Groot, programmamanager

Blind of slechtziend stemmen voor de Europese verkiezingen

OOGVERENIGING

Wat: Iedereen in Nederland heeft het recht om zonder hulp van anderen, in het geheim, te stemmen. Echter pas sinds 2018 is dat voor mensen met een visuele beperking in een aantal gemeenten mogelijk. Met een multimediale campagne informeerde de Oogvereniging mensen met een visuele beperking over de mogelijkheden en het belang om – zelfstandig – hun stem uit te brengen voor de Europese verkiezingen. oogvereniging.nl/stemmen

Hoe: Met een audiovisuele campagne heeft de Oogvereniging mensen met een visuele beperking, én hun naaste omgeving,

gewezen op de mogelijkheid van het stemmen met een mal met voelbare gaatjes en audio-ondersteuning. Door middel van video, gerichte radiocommercials, een podcastaflevering en een socialmediacampagne, riep de Oogvereniging mensen met een visuele beperking op om hun stem uit te brengen voor de Europese verkiezingen in mei 2019. **Waarom gesteund:** "De huidige verkiezingsinfrastructuur schiet ernstig tekort voor blinde of slechtziende burgers en beperkt hen in een kernrecht van onze democratie: het stemrecht. De Oogvereniging wist het pro-

bleem haarscherp duidelijk te maken, droeg een passende oplossing aan en beschikte over het juiste netwerk om de achterban te bereiken. Een concrete manier om onze democratie inclusiever te maken in verkiezingstijd."

– Nadja Groot, programmamanager

Iedereen heeft recht op een stoel aan tafel. Een stoel waar niet continu tegenaan wordt geschopt.

In 2019 vierden we het honderdjarig vrouwenkiesrecht in Nederland. Het vrouwenkiesrecht, dat in 1919 werd ingevoerd, discrimineerde echter: vrouwen in de toenmalige koloniën – Suriname, Nederlands-Indië en de Antillen – verkregen dit recht niet. Die uitsluiting is tekenend voor de politieke ongelijkheid die ook na de invoering van het algemeen kiesrecht bleef bestaan. Nog steeds is slechts ongeveer een derde van de politici vrouw en worden vrouwen van kleur nauwelijks politiek vertegenwoordigd. De meeste politici zijn man, wit, hetero, universitair opgeleid, 45+ en afkomstig uit de middenklasse of hoger. Dat is geen ware volksvertegenwoordiging.

Hoe zorgen we ervoor dat er meer vrouwen – en een grotere diversiteit aan vrouwen – politiek actief worden? Hier zet stichting Stem op een Vrouw zich sinds onze oprichting in 2017 voor in. Een van de middelen die we inzetten, is de voorkeurstem.

Een korte uitleg. Veruit de meeste kiezers stemmen op de lijsttrekker (meestal is dat een man). De rest van de kiezers stemt voor een groot deel op de eerste vrouw op de lijst. Die “eerste vrouwen” krijgen dus veel voorkeurstemmen, echter door hun hoge positie op de lijst hebben zij die voorkeur-

stemmen vaak niet nodig. Het overschot van de stemmen op de lijsttrekker en “eerste vrouw” sijpelt door naar de rest van de kieslijst, vaak voor zo’n 70 procent man. Wij leggen kiezers uit: wil jij meer vrouwen in de politiek, stem dan op een vrouw die buiten de peilingen dreigt te vallen. Zij heeft die voorkeurstem nodig om vanaf een “onverkiesbare” plek toch verkozen te worden. Met deze tactiek werden er sinds 2017 meer dan 170 extra vrouwen verkozen, van de Tweede Kamer tot gemeenteraden en van de waterschappen tot de Provinciale Staten. De Nederlandse delegatie in het Europees

Parlement heeft dankzij voorkeurstemmen op vrouwen sinds 2019 zelfs voor het eerst ooit een gelijke man-vrouwverdeling.

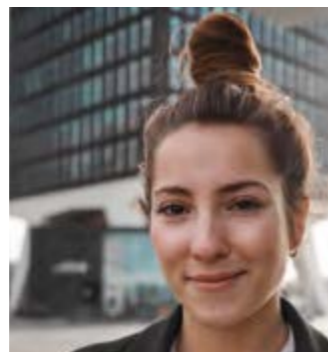
Maar onderrepresentatie is niet met stemmen alleen op te lossen. De gemiddelde kieslijst heeft namelijk een chronisch gebrek aan vrouwen en diversiteit. En wie niet verkiesbaar is, kan ook niet verkozen worden. De toegankelijkheid van politiek moet dus beter. Ook vrouwen die al een stoel aan tafel hebben in de politiek, hebben nog hordes te nemen. Zij moeten voldoen aan hogere verwachtingen, worden (veel) vaker online bedreigd, hebben thuis te maken met een scheve verdeling van zorgtaken en begeven zich in een politieke cultuur die niet op hen is ingericht en waar zij vooroordelen en seksisme ervaren.

Stem op een Vrouw werkt hard om meer vrouwen te interesseren voor de politiek en om vrouwelijke politici te ondersteunen. Zo starten we met een mentornetwerk waarbij we politici koppelen aan vrouwen en meisjes met politieke interesse en werken we samen met gemeenten en provincies voor lokale trainingsprogramma’s.

Ook jij kan iets doen. Moedig meisjes en vrouwen in je omgeving aan politiek actief te worden en help hen hierbij. En stem natuurlijk op een vrouw (die bij je past). In 2021 zijn er weer Tweede Kamerverkiezingen. Wij kunnen er samen voor zorgen dat de politiek net zo divers is als de samenleving. Want iedereen heeft het recht op een stoel aan tafel. En iedereen heeft recht op een stoel waar niet de hele tijd tegenaan wordt geschopt. ■

gen. Wij kunnen er samen voor zorgen dat de politiek net zo divers is als de samenleving. Want iedereen heeft het recht op een stoel aan tafel. En iedereen heeft recht op een stoel waar niet de hele tijd tegenaan wordt geschopt. ■

– stemopeenvrouw.com

– Devika Partiman en Lena Kaarow zijn respectievelijk de oprichter van en programma-assistent bij stichting Stem op een Vrouw. Stem op een Vrouw zet zich in om de politieke representatie en emancipatie van vrouwen in de politiek te verbeteren en ontvangt institutionele financiering van SDM. In deze column bekijken Devika en Lena terug op de successen van Stem op een Vrouw en delen ze hun visie voor de toekomst.

De wereld gaat niet vanzelf de goede kant op

Als middelbaar scholier was Katrien Depuydt al actief binnen verschillende sociale bewegingen. Depuydt: “We voerden acties voor autovrije steden, tegen genetische manipulatie van voedselgewassen, voor het generaal pardon van ongedocumenteerde vluchtelingen, tegen kernwapens en voor een andere, eerlijke globalisering.”

» Als jonge actievoerder had Depuydt het geluk dat een ervaren groepje activisten haar en haar generatiegenoten begeleidde en training gaf. "Want op school leer je niet hoe je groepen kan organiseren, hoe je samen besluiten neemt, hoe je actievoert of campagnes opzet. Door deze begeleiding hebben we veel beginnersfouten kunnen vermijden en kregen we het zelfvertrouwen om allerlei campagnes op te zetten." Omdat ze uit eigen ervaring het belang van trainingen kende, ging Depuydt al snel zelf ook trainingen geven aan jongere generaties milieuactivisten en voor de vredesbeweging. Deze ervaring zet ze nu in als trainer bij stichting Stroomversnellers.

'Met het project 'Changemakers leren nieuwe changemakers opleiden' willen we 40 sleutelfiguren uit sociale bewegingen opleiden om zélf trainingen te kunnen geven'

Trainerscollectief Stichting Stroomversnellers is een trainerscollectief dat zich inzet voor krachtige sociale bewegingen voor een sociale, democratische, gelijkwaardige, rechtvaardige en ecologische samenleving. De stichting doet dat door groepen uit deze bewegingen te versterken met training, coaching en advies.

Changemakers In 2019 steunde Stichting Democratie en Media twee projecten van stichting Stroomversnellers. Depuydt: "Met het project 'Changemakers leren nieuwe changemakers opleiden' willen we 40 sleutelfiguren uit sociale bewegingen opleiden om zélf trainingen te kunnen geven. We willen daarmee de leercapaciteit van sociale bewegingen versterken, waardoor meer activisten getraind kunnen worden en organisaties minder afhankelijk worden van ons."

Toolbox voor bewegingen Met het andere project, 'Toolbox voor bewegingen', maakt Stroomversnellers korte Nederlandstalige handleidingen voor sociale bewegingen vrij beschikbaar. Depuydt licht toe: "We schrijven een serie korte teksten over onderwerpen als actievormen, campagnestrategie, groepsdynamiek en besluitvorming, interne democratie, diversiteit, zelfzorg en bewegingsopbouw. Ze krijgen de vorm van een hand-out die online beschikbaar komt. Via een socialmediacampagne willen we die onder de aandacht brengen van voornamelijk beginnende activisten. Stickers en posters die we in sociale bewegingskringen gaan verspreiden moeten er verder bekendheid aan geven." »

Katrien Depuydt...

...informeert: "De wereld veranderen kan je leren!"

...wordt geïnspireerd door: "Ik denk meteen aan 3 campagnes waar ik ook zelf bij betrokken ben geweest.

1 De Bomspottingcampagne van de Belgische organisatie Vredesactie, die duizenden mensen op de been kreeg om zeer gewaagde, goed georganiseerde en natuurlijk verboden 'burgerinspecties' te houden op militaire bases.

2 De campagnes van de FNV voor meer respect voor schoonmakers. Duizenden schoonmakers stonden op tegen hun bazen en opdrachtgevers waardoor ze na jaren strijd betere arbeidsvoorwaarden kregen.

3 De laatste jaren ben ik erg onder de indruk van wat Kick Out Zwarte Piet heeft bereikt. Mijn eigen kinderen groeien daarvoor nu op in een *blackface*-vrije omgeving. De betekenis van hun strijd voor het bewustzijn van racisme onder witte mensen kan ook niet onderschat worden, denk ik. We merken het effect daarvan ook in andere bewegingen"

...activeert: "Ben je actief bij een sociale beweging en willen jullie sterker worden zodat jullie een betere strijd kunnen voeren? Neem dan contact op met ons voor training of begeleiding. We bieden trainingen in besluitvorming, bewegingsopbouw, actievoeren en strategie, maar ook andere onderwerpen zijn mogelijk."

» Sociale bewegingen

Stichting Stroomversnellers zet zich in voor sociale bewegingen. Maar wanneer is iets eigenlijk een 'sociale beweging'? Depuydt legt uit: "Met sociale bewegingen bedoelen we groepen mensen die vanuit een bepaald ideaal en/of gedeeld belang maatschappelijke verandering nastreven. Bekende voorbeelden zijn de milieubeweging, vrouwenbeweging, antiracisembeweging, beweging voor LHBTQIA+-rechten en arbeidersbeweging (vakbonden). Stichting Stroomversnellers richt zich op alle sociale bewegingen die streven naar ecologische en sociale rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid.

'In onder andere de klimaat- en antiracisembeweging staan nu verschillende trajecten gepland die door onze cursisten gegeven zullen worden'

Kantelpunt Volgens Depuydt bevinden sociale bewegingen zich op een kantelpunt in de geschiedenis. "Ongelijkheid, klimaatverandering, een wankelend economisch systeem, we botsen op allerlei grenzen. De samenleving gaat onvermijdelijk drastisch veranderen de komende decennia. Hoe deze nieuwe maatschappij eruit komt te zien, daar kunnen sociale bewegingen vorm aan geven. Het is dus juist nu zeer belangrijk dat zij krachtig genoeg zijn om mede richting te kunnen bepalen. Stichting Stroomversnellers zet zich in om sociale bewegingen de kennis en empowerment te geven om verantwoordelijkheid te nemen in de heftige tijden die de mensheid te wachten staan."

Groter bereik Trots is Depuydt op het feit dat, dankzij Stroomversnellers, sleutelfiguren uit andere bewegingen getraind zijn om zélf voor hun eigen achterban actie-trainingen te geven. "Tot nu toe deden we dat steeds vóór hen, maar we hebben die kennis nu gedeeld zodat bewegingen het meer zelf kunnen gaan doen en we samen meer mensen kunnen bereiken. De nieuwe trainers gaan voortvarend aan de slag. We zijn op de achtergrond nog betrokken bij de trainingstrajecten, maar de uitvoering doen zij grotendeels zelf. In onder andere de klimaat- en antiracisembeweging staan nu verschillende trajecten gepland die door onze cursisten gegeven zullen worden." ■

- stroomversnellers.org

Column Kauthar Bouchallikht

Ode aan onzichtbare kracht.

Haar grijze krullen vallen op. Ze is gepensioneerd, grootmoeder en heeft elk weekend geflyerd om mensen mee te krijgen naar dit specifieke moment. Zij woont in Zwolle, ik in Amsterdam. Bij de demonstratie komen we elkaar tegen, tussen het scanderen van leuzen door wisselen we wat zinnen uit.

We blijken elkaar te kennen, in aanloop naar de demonstratie hebben we gemaaild en gebeld. Over flyers waarschijnlijk, of iets anders praktisch. Niet zo heel bijzonder dus, maar de ontmoeting raakt me.

Niet alleen zij krijgt een gezicht.

Want heel even openbaart zich in de stromende regen ook wat al die mailtjes en belletjes kunnen bewerkstelligen. Wat we samen voor elkaar kunnen krijgen. Tienduizenden mensen op de been, op een en dezelfde dag, voor een betere samenleving.

Wat daaraan voorafgaat?

Bijeenkomsten in huiskamers. Afspraken in lawaaige cafeetjes. Skypevergaderingen 's avonds laat. Mailtjes die worden beantwoord tijdens het wachten op de bus. Telefoongesprekken op de fiets. Flyeracties op grauwe dagen. Evenementen waar het animo op Facebook groot voor lijkt en waar uiteindelijk voor de presentatie zes mensen op komen dagen. In een ruimte voor dertig.

Demonstraties zijn een van de weinige momenten waarop even massaal zichtbaar wordt hoe hard er in het hele land wordt gewerkt. Door verschillende mensen die geloven in een betere samenleving en bereid zijn daarvoor offers te brengen. Dagelijks.

Het geeft hoop.

Want soms, heel soms, lijkt verandering ver weg. Als het allemaal veel voelt. Als het allemaal zo alleen voelt. Als krantenkoppen in naam van "objectiviteit" toch een kant kiezen, maar in schreeuwende letters vooral doen alsof dat niet zo is. Als bepaalde politici weer eens trending zijn, woorden gebruiken die schadelijk zijn. Uitsluiting normaliseren.

Wat helpt?

Eraan denken dat ergens in Zwolle een grootmoeder met haar dansende krullen nog steeds de energie en motivatie voelt om aan een betere samenleving te werken. Het inspireert om zelf te blijven organiseren, blijven bouwen aan netwerken en bewegingen, verbonden door geloof in wat allemaal beter kan, van Amsterdam tot aan Zwolle en verder.

Ook als dat niet zoals tijdens zo'n demonstratie heel even zichtbaar is.

Dat is ook wat de geschiedenis leert. In hun boek *This is an uprising: How nonviolent revolt is shaping the twenty-first century*, schrijven Mark Engler en Paul Engler over de opkomst van sociale bewegingen en hoe die uiteindelijk het verschil kunnen maken. Een van de lessen uit dat boek, in de woorden van auteur en politicus Michael Signer:

"It's hard to thank any single individual for altering history; more often, the ship of state alters course only because tides are vastly shifting underneath."

In al die stromende regens is dat waar we hopelijk naartoe werken: het veranderen van de koers naar een betere bestemming voor iedereen. Samen. ■

- **Kauthar Bouchallikht** is journalist met publicaties bij onder meer *Het Parool*, *Wij Blijven Hier!* en *OneWorld*. Ook werkt ze als organizer, trainer en coördinator, eerder voor onder andere *DeGoedeZaak* en *Milieudefensie*. Haar column gaat over de (onzichtbare) kracht van collectieve actie.

ge- en herdenken

Open Joodse Huizen – Huizen van Verzet

JOODS CULTUREEL KWARTIER

Wat: Op 4 en 5 mei 2019 organiseerde het Joods Cultureel Kwartier in meer dan 20 steden Open Joodse Huizen – Huizen van Verzet. Het doel van dit project is om deelnemers en bezoekers een indringende ervaring van herdenken te bieden. Open Joodse Huizen – Huizen van Verzet maakt invoelbaar hoezeer het wegvallen van democratie, rechtsstaat en vanzelfsprekende vrijheden, het leven van de herdachte personen heeft aangetast en ten slotte heeft vernietigd. openjoodsehuizen.nl

Hoe: Tijdens Open Joodse Huizen – Huizen van Verzet worden de slachtoffers van de Sjoa of Holocaust in Nederland herdacht op hun laatste woonplekken, in hun toenmalige huizen, door middel van kleinschalige, intieme herdenkingen. Huidige bewoners openen hun deuren voor bezoekers uit de straat, wijk of stad. Zo komt het verleden voor velen heel dichtbij. In sommige huizen wordt muziek gemaakt, in andere poëzie voorgedragen. Ook worden lokale verzetsverhalen gedeeld.

Waarom gesteund: “Dit initiatief heeft sterke indruk op ons gemaakt door de persoonlijke en intieme aanpak. Wanneer je in een huiskamer of op een andere plek bent waar zich werkelijk iemands persoonlijke levensverhaal heeft afgespeeld, komen de verhalen en de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog echt binnen. Je voelt je erdoor verbonden en het zet aan tot denken. Bijzonder is dat je in plaatsten door heel Nederland kunt deelnemen.” – **Karlijn Bink**, bureaucoördinator

Requiem voor Auschwitz

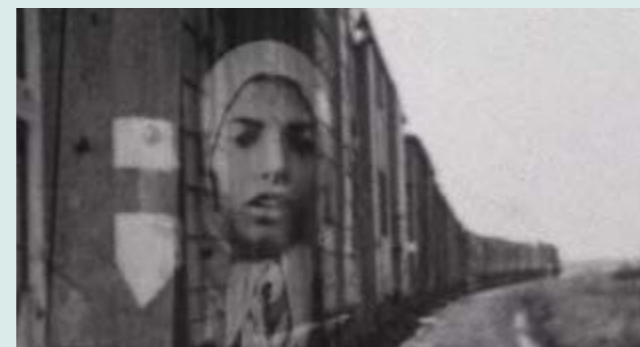
ENTROP & DE ZWART FILMS

Wat: Er is weinig bekend over het lot van Nederlandse Roma en Sinti tijdens de Tweede Wereldoorlog. Om hier meer bekendheid aan te geven, maakte Bob Entrop hierover in 2006 de film *Een Stukje Blauw in de Lucht*. Dertien jaar later heeft Entrop een vernieuwde versie gemaakt: *Requiem voor Auschwitz*. In het kader van 75 jaar herdenken laat deze film onder anderen de kleinkinderen van Sinti en Roma die de oorlog hebben overleefd aan het woord, aan de hand van eerdere filmfragmenten met hun grootouders.

entropendezwartfilms.nl | solfilmprodukties.nl

Hoe: De film combineert fragmenten uit *Een Stukje Blauw in de Lucht*, waarin Sinti en Roma die de oorlog hebben overleefd over hun ervaringen praten, met fragmenten van hun kleinkinderen die op het verhaal van hun opa of oma uit de film reageren. Tegelijkertijd volgt de film een muzikant en een danseres uit de gemeenschap in hun voorbereidingen van een zelfgeschreven en choreografeerde requiem voor de herdenking van de slachtoffers op 4 mei 2020 in Auschwitz. De individuele verhalen van de Sinti en Roma en hun kleinkinderen die in de film aan het woord komen, worden tevens in acht afzonderlijke korte films gebundeld met als titel *Verstild Verleden*.

Waarom gesteund: “Er is bijzonder weinig aandacht voor het lot van Nederlandse Roma en Sinti tijdens de Tweede Wereldoorlog. Niet in boeken, niet in films, en maar weinig in onderzoek. SDM hecht belang aan inclusief ge-/herdenken van deze periode waarin rechten en vrijheden grof geschonden werden. De filmmaker achter *Requiem voor Auschwitz* probeert al lang de maatschappelijke aandacht voor de verhalen van Roma en Sinti tijdens en na de oorlog te vergroten. Dit project, waarin de verhalen uit *Een Stukje Blauw in de Lucht* verbonden worden aan het heden, past goed bij de insteek van SDM.” – **Karlijn Bink**, bureaucoördinator

Het Rijksmuseum & Slavernij

MEMPHIS FEATURES & IDA DOES

Wat: In 2021 komt het Rijksmuseum voor het eerst in haar 220-jarige bestaan met een tentoonstelling over slavernij. Regisseur Ida Does volgt de directie en de curatoren in de ontwikkeling van deze tentoonstelling over een gevoelig onderwerp dat in deze tijd onder een vergrootglas ligt. Doel van de documentaire en het bijbehorende impacttraject* is om meer kennis en historisch besef te bewerkstelligen en daarmee een genuanceerder beeld van slavernij te creëren.

memphisfilm.net

Hoe: Terwijl de conservatoren de bestaande collectie screenen en naar internationaal nieuwe objecten zoeken, worden ook verhalen achter de objecten verteld. Wat hebben de keuzes over wat tentoon te stellen te maken met huidige discussies over stereotyperingen, over zwart en wit? Hoe ga je om met het ge-

brek aan objecten en perspectieven van tot slaaf gemaakte mensen? De conservatoren vertellen over momenten die voor hen belangrijk zijn geweest in de totstandkoming van deze tentoonstelling. Gebeurtenissen waardoor zij steeds dieper gingen nadenken over de slavernij en de relatie hiervan met de kunstwerken van het Rijksmuseum.

Waarom gesteund: “Deze film biedt een heel bijzonder kijkje in hoe het Rijksmuseum omgaat met de vertelling van een pijnlijk verleden. Doordat de filmmaker dicht op het vormgevingsproces van de tentoonstelling zit, biedt de film inzicht in de noodzaak tot inclusief cureren en het belang van representatie van verschillende perspectieven en verhalen. De film schijnt licht op hoe dit verleden nog is verbonden met de levens van nazaten van tot slaaf gemaakten. Ook schijnt het licht

op de alomtegenwoordige onwetendheid over de geschiedenis en op hedendaags racisme. De filmmaker maakt daarmee op een interessante manier inzichtelijk hoe verleden en heden van de koloniale geschiedenis en slavernijgeschiedenis van Nederland met elkaar verweven zijn.”

– **Karlijn Bink**, bureaucoördinator

Functie van ontmoetingsonderwijs

STICHTING IN MIJN BUURT

Wat: Stichting In Mijn Buurt organiseert in het hele land onderwijsprogramma's waarin kinderen ouderen interviewen over gebeurtenissen uit onze gezamenlijke geschiedenis, zoals de Tweede Wereldoorlog en het koloniale verleden. Deze ontmoetingen vormen een schakel tussen heden en verleden. In Mijn Buurt doet wetenschappelijk onderzoek om de effecten van het ontmoetingsonderwijs te onderzoeken op het vergroten van historisch besef, actief burgerschap en sociale vaardigheden. De ambitie is om daarmee de functie en methodiek van In Mijn Buurt te kunnen onderbouwen. inmijnbuurt.org

Hoe: Het onderzoek wordt uitgevoerd door erkende wetenschappers op het gebied van onderwijs, die de resultaten van het onderzoek zullen publiceren en presenteren. Door de effecten van de onderwijsprogramma's wetenschappelijk te meten, wordt de impact van de methode op lange en korte termijn inzichtelijk gemaakt. Bewezen effecten kunnen een bijdrage leveren aan de doorontwikkeling van ontmoetingsonderwijs, en daarmee verhalen uit het verleden levend houden en relevant maken voor het heden.

Waarom gesteund: “Dit project geeft op een nieuwe manier vorm aan de herdenking van het verleden. De initiatiefnemers zijn intrinsiek gemotiveerd om de diversiteit in de geschiedenis van ‘buurten’ breed te benaderen, door naast de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, ook stil te staan bij persoonlijke verhalen die zijn geworteld in de koloniale geschiedenis of arbeidsimmigratie. Er gaat een aansprekende en doorleefde manier van ge- en herdenken uit van de focus op het actief en persoonlijk overdragen van de verhalen van ouderen op jongeren. SDM hoopt met de ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek een bijdrage te leveren aan de verduurzaming van In Mijn Buurt.” – **Karlijn Bink**, bureaucoördinator

Interview Mercedes Zandwijken - Stichting Keti Koti Tafel

Samen stilstaan bij de hedendaagse gevolgen van het slavernijverleden

Mercedes Zandwijken stond op de basisschool al bekend als een brutaal kind. Zandwijken: "Pas op de sociale academie besepte ik dat wat gezien werd als brutaal gedrag, in feite mijn manier was om in opstand te komen tegen discriminatie."

Deze persoonlijke ervaring met achterstelling heeft gemaakt dat Zandwijken zich haar hele werkende leven heeft ingezet voor het ondersteunen en empoweren van gemarginaliseerde groepen.

Zandwijken: "Gedurende mijn loopbaan heb ik mij ingezet voor het bestrijden van armoede, vrouwenhandel, racisme en discriminatie. Toch heeft het tot ongeveer mijn vijftigste levensjaar geduurd voordat ik mij echt hard durfde te maken voor onderwerpen die te maken hebben met de erfenis van het slavernijverleden en de doorwerking daarvan tot op de dag van vandaag - iets waarmee wij, Surinamers, veel te maken hebben."

Keti Koti Tafel Zandwijken is directeur van Stichting Keti Koti* Tafel. Deze stichting beoogt het collectieve bewustzijn van de erfenis van de slavernijgeschiedenis en het koloniale verleden te vergroten en daarmee hedendaagse vormen van discriminatie te bestrijden. Zandwijken: "Door middel van een persoonlijke dialoog in een geritualiseerde context werken we aan meer begrip en empathie tussen zwarte en witte deelnemers om polarisatie en racisme te verminderen."

***Keti Koti** stamt uit het Sranantongo en betekent "gebroken ketenen". Keti Koti is de naam van de feestdag ter viering van de afschaffing van de slavernij.

'Door middel van een persoonlijke dialoog in een geritualiseerde context werken we aan meer begrip en empathie tussen zwarte en witte deelnemers'

Erfenis Volgens Zandwijken is het werk van Stichting Keti Koti nodig omdat de gevolgen van het Nederlandse slavernijverleden voor veel zwarte Nederlanders in het alledaagse leven nog vaak pijnlijk aanwezig zijn. "Onderzoeken wijzen uit dat discriminatie en racisme van invloed zijn op de positie van Afro-Nederlanders in het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Daar staat tegenover dat deze geschiedenis bij witte Nederlanders niet of nauwelijks bekend is. Daarom hebben zij weinig besef van de wijze waarop het slavernijverleden nog steeds invloed heeft op de levens van zwarte mensen. Eén van de verklaringen hiervoor is dat zwarte en witte Nederlanders vrijwel nooit met elkaar over deze erfenis gesproken hebben. Stichting Keti Koti faciliteert deze gesprekken." »

Mercedes Zandwijken...

...informeert: "Deelnemers aan de Keti Koti Tafel merken tot hun verrassing steeds weer hoezeer het Nederlandse slavernij- en koloniale verleden gevolgen hebben in het heden. Ook al is de slavernij in 1863 afgeschaft, toch blijkt deze geschiedenis nog steeds van invloed te zijn."

...wordt geïnspireerd door:

"Mijn man Machiel Keestra nodigde mij 17 jaar geleden uit om bij hem thuis Sederavond te vieren. Tijdens Sederavond herdenken Joden de bevrijding van hun voorouders uit de slavernij in Egypte met behulp van een serie rituele handelingen, teksten, liederen en een maaltijd. Terwijl Machiel op die terugkerende avond een eeuwenoude traditie met zijn kinderen in ere hield, was dit voor mij een eerste kennismaking met zo'n rijke manier van herinneren, herdenken en vieren. Machiel erkende in dat verband mijn gemis en stimuleerde en inspireerde mij om met zijn hulp een soortgelijke herdenkingstafel te ontwikkelen om samen met anderen stil te staan bij het Surinaams-Nederlandse slavernijverleden."

...activeert: "Vanaf het begin was het onze bedoeling dat de Keti Koti Tafels door iedereen zelf georganiseerd en gefaciliteerd zouden moeten kunnen worden. Daartoe biedt onze stichting op de website www.ketikotitafel.nl informatie en handleidingen in het Nederlands en Engels. Elke lezer is hierbij uitgenodigd om in huiskamerverband een Keti Koti Tafel te organiseren. Om in een gemengd gezelschap, met idealiter evenveel zwarte als witte deelnemers, persoonlijke dialogen te voeren over de erfenis van het slavernijverleden.

Naast deze huiselijke activiteit moedig ik elke lezer ook aan om bijvoorbeeld op het werk, op het voetbalveld, op de opleiding, tijdens een festival en in de bibliotheek een Keti Koti Tafel te organiseren. Onze stichting werkt daar met plezier aan mee."

» Ontmoetingen met handelingsperspectief

De Keti Koti (Dialog) Tafels zijn intensieve ontmoetingen van twee uur tussen zwarte en witte deelnemers. Zij wisselen persoonlijke ervaringen, herinneringen en gevoelens uit op basis van een dialoogmethode die steunt op theorieën omtrent de bevordering van empathie, het verminderen van angst en het beslechten van vooroordelen. Zandwijken: "Naast het versterken van onderling begrip, wisselen we ideeën uit over het leveren van een actieve bijdrage aan de bestrijding van racisme en discriminatie. Ook worden deelnemers uitgenodigd om zelf een dialoogtafel te organiseren. Zo bieden we hen handelingsperspectief."

Rituelen Rituelen spelen een belangrijke rol tijdens de Keti Koti Tafels. Deelnemers voeren de persoonlijke dialoog tijdens een gereconstrueerde slavenmaaltijd. Zandwijken: "Er wordt een plengoffer aan onze voorouders gebracht en een koor zingt treurliederen die vroeger op de plantages gezongen werden. Ook voeren we rituelen uit die verwijzen naar de ervaringen van tot slaaf gemaakten, zoals het kauwen op kwasi bita (bitter hout) om de bittere smaak van het slavernijverleden te ervaren en het wegwrijven van de pijn met kokosolie. Pijn afkomstig uit het verleden en die door velen nu nog ervaren wordt."

Impact Het jaar 2019 stond voor Zandwijken in het kader van het delen van kennis om nog meer impact te maken. "Na vijf jaar organiseren van Keti Koti Tafels heeft onze stichting in 2019 een start gemaakt met het overdragen van kennis en vaardigheden aan andere partijen en individuen. Het doel hiervan is dat er elk jaar, verspreid door heel het land, op 1 juli Keti Koti Tafels plaatsvinden die georganiseerd zijn door anderen dan de stichting zelf."

13.000 dialogen Trots is Zandwijken op het feit dat Stichting Keti Koti Tafel er op grote schaal in slaagt de dialoog tussen zwart en wit te faciliteren en zo het bewustzijn en wederzijds begrip vergroot. "In totaal hebben we samen met honderd partners circa 13.000 zwarte en witte mensen met elkaar in dialoog gebracht. Niet alleen in Nederland, maar ook in de Verenigde Staten en Duitsland." ■

'Pijn afkomstig uit het verleden en die door velen nu nog ervaren wordt'

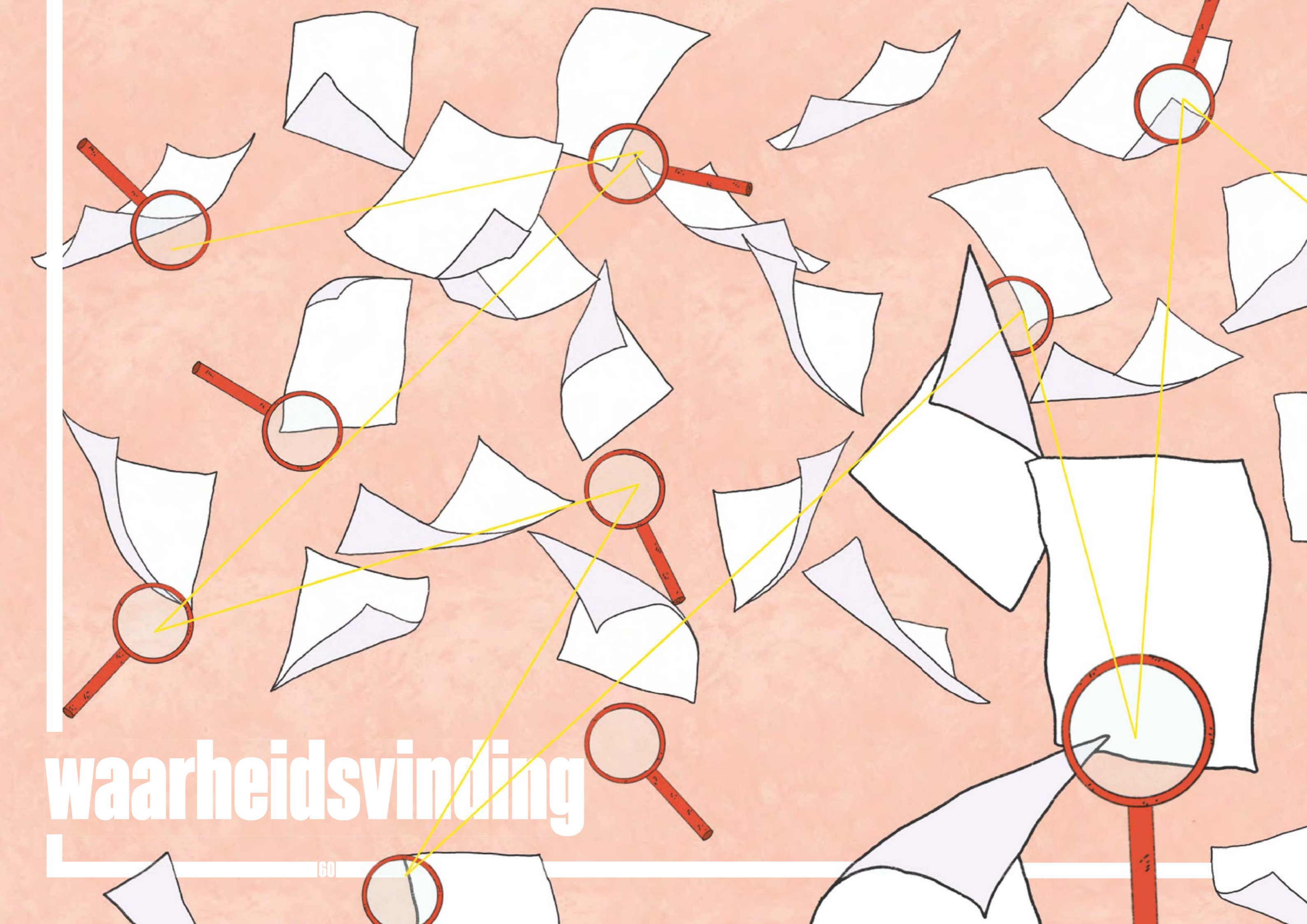
Keti Koti Tafel dialoogvragen:

- 1.** Deel een gebeurtenis waarover je achteraf met schaamte beseftte dat je stilzwijgend getuige was van iemand die gediscrimineerd werd of een discriminerende opmerking maakte in uw omgeving? Welke gevoelens roept die herinnering bij je op?
- 2.** Deel een ervaring waarbij je je uitsprak tegen discriminatie. Welke emoties maakte deze ervaring bij je los?
- 3.** Wat heb je nodig om je vaker uit te spreken? Wat zou je helpen om "burgermoed" te tonen?

'In totaal hebben we samen met honderd partners circa 13.000 zwarte en witte mensen met elkaar in dialoog gebracht'

waarheidsvinding

Op missie met private militaire bedrijven

STICHTING DE ONDERZOEKSREDACTIE

Wat: De Onderzoeksredactie onderzoekt de sector van private militaire bedrijven, omdat een gebrek aan transparantie over de inzet van deze bedrijven door de Nederlandse overheid de democratische controle bemoeilijkt. Het is namelijk niet bekend welke bedrijven worden ingehuurd in missiegebieden zoals Afghanistan, Irak en Mali. Ook is het onbekend waar de bedrijven voor worden in-

gehuurd en wat de militaire, financiële en politieke risico's daarvan zijn.

onderzoeksredactie.nl

Hoe: De Onderzoeksredactie onderzoekt met welke bedrijven Nederland zakendoet. Het resultaat van dit onderzoek is een inventarisatie van bedrijven die worden ingehuurd in missiegebieden, de diensten die zij verlenen, en welke risico's daarmee gepaard gaan.

Waarom gesteund: "Sterk aan

dit project is dat het inzicht wil geven in een onderwerp dat bij veel burgers niet op het netvlies staat. Het gebrek aan transparantie bij de aanbestedingen van het ministerie van Defensie maakt dat we geen idee hebben of dit geld op de juiste manier besteed wordt en of deze aanbestedingen voldoen aan de standaarden van onze rechtsstaat." – **Willem Lenders**, programmamedewerker

The Centre for Investigative Journalism (CIJ)

ORGANISATIESTEUN

Wat: The Centre for Investigative Journalism (CIJ) is een denktank, een alternatieve universiteit en een experimenteel laboratorium. CIJ traint een nieuwe generatie onderzoeksjournalisten binnen de media, steunt onderzoeksjournalistiek als fundament van de democratische rechtsstaat en ontwikkelt eigen onderzoeksprojecten. **tcij.org**

Hoe: CIJ geeft trainingen op het gebied van geavanceerde onderzoeksjournalistieke technieken. Jaarlijks organiseert het een Summer Conference in Londen. Daarnaast worden door het jaar heen cursussen, trainingen, colleges en seminars georganiseerd.

Waarom gesteund: "Wat CIJ sterk maakt, is dat het bereid is zonder compromissen zijn nek uit te steken voor kritische onderzoeksjournalisten en de klokkenluiders die zich hard maken voor het publieke belang. Na het overlijden van de oprichter van de CIJ, kwam de organisatie tijdelijk in zwaar weer. SDM ondersteunt de CIJ in deze transitiefase, om de continuïteit te garanderen. Hierdoor zijn de symposia, workshops en andere bijeenkomsten niet stil komen liggen. Deze bijeenkomsten worden goed gewaardeerd door onderzoeksjournalisten en worden ook vaak door Nederlandse vakgenoten bezocht." – **Willem Lenders**, programmamedewerker

Vereniging voor Onderzoeksjournalisten (VVOJ)

ORGANISATIESTEUN

Wat: De Vlaams-Nederlandse Vereniging voor Onderzoeksjournalisten (VVOJ) is een beroepsvereniging voor onderzoeksjournalisten die naar samenwerking zoeken. De VVOJ bevordert kwalitatieve onderzoeksjournalistiek door journalisten een omgeving te bieden waarin zij ervaringen en ideeën kunnen uitwisselen, om zo elkaar én de onderzoeksjournalistiek verder te helpen. **vvoj.org**

Hoe: Dat doen zij door onderling kennis, vaardigheden en inspiratie uit te wisselen op een jaarlijkse conferentie, door gezamenlijk te lobbyen voor een betere Wet openbaarheid van bestuur en door de regionale journalistiek aan te moedigen onderzoek te blijven doen. Eens per jaar wordt tijdens de uitreiking van de Loep, de prijs voor de beste onderzoeksjournalistiek, het vak gevierd.

Waarom gesteund: "Onderzoeksjournalistiek is een belangrijk instrument om het functioneren van de rechtsstaat te kunnen controleren. Middels onderzoeksjournalistiek worden misstanden zichtbaar en kunnen overheden en bedrijven tot verantwoording worden geroepen. Als verbinder en belangenbehartiger voor onderzoeksjournalistiek in Nederland heeft de VVOJ een belangrijke rol in de bevordering van kennis, inspiratie en pleitbezorging binnen en buiten de eigen vakkring." – **Willem Lenders**, programmamedewerker

Tegels lichten in de regio

TANJA VAN BERGEN

Wat: In dit onderzoek verkent Tanja van Bergen de mogelijkheden voor een nieuwe samenwerkings- en organisatievorm voor lokale en regionale onderzoeksjournalistiek in Nederland. Het onderzoek beoogt manieren te vinden om de lokale en regionale onderzoeksjournalistieke infrastructuur voor met name freelancers te versterken. Het streven is om een organisatievorm voor regionale samenwerking te ontwikkelen die specifiek geschikt is voor thematisch, contro-

lerend en signalerend journalistiek onderzoek. Onderzoek dat niet alleen diep de regio in gaat, maar ook landelijke impact heeft.

Hoe: Het onderzoek bestaat uit een inventarisatie van internationale best practices, een behoeftepeiling in Nederland, de ontwikkeling van een bedrijfs- en distributiemodel en de voorbereiding van een pilot.

Waarom gesteund: "De uitdagingen in de regionale onderzoeksjournalistiek zijn complex. De kracht van dit project is dat er niet geprobeerd wordt het wiel opnieuw uit te vinden, maar dat de nadruk ligt op het leren van internationale collega's en het experimenteren binnen bestaande samenwerkingen." – **Willem Lenders**, programmamedewerker

Interview Eddy Wijngaarde - Check, Check & Double Check

Onderzoeksjournalistiek in Suriname

In 2002 richtten Henna

Draaibaar en Eddy Wijngaarde in Suriname stichting The Back Lot op. Wijngaarde: "Met onze ervaring in het onderwijs, de journalistiek en filmproductie wilden we ons inzetten om Surinaamse filmmakers te stimuleren tot het ontwikkelen van projecten en zo mee te werken aan de ontwikkeling van de eigen culturele identiteit."

In de afgelopen 18 jaar zijn Draaibaar en Wijngaarde hier goed in geslaagd. Zo is The Back Lot initiatiefnemer en uitvoerder van het 10 Minuten Jeugd Journaal, TBL Cinemas, de vierjarige mbo-opleiding Audiovisuele Productie, DocuLab 8 voor 40 en The Back Lot Academy.

Check, Check & Double Check

In 2019 organiseerde The Back Lot het symposium Check, Check & Double Check. Wijngaarde vertelt: "Suriname is het land van snelle, vluchtige berichtgeving. Veel journalisten hebben hun werk in de praktijk geleerd. Het organiseren van een symposium dat de verbreding en verdieping van het vak stimuleert, was daarom een gouden greep. Dat bleek mede uit het grote aantal deelnemers. Door samenwerking met de VVOJ en directeur Tanja van Bergen konden wij rekenen op de inbreng van onderzoeksjournalisten zoals Jeroen van Trommelen, Winny de Jong en Christiaan Triebert."

Stevige positie

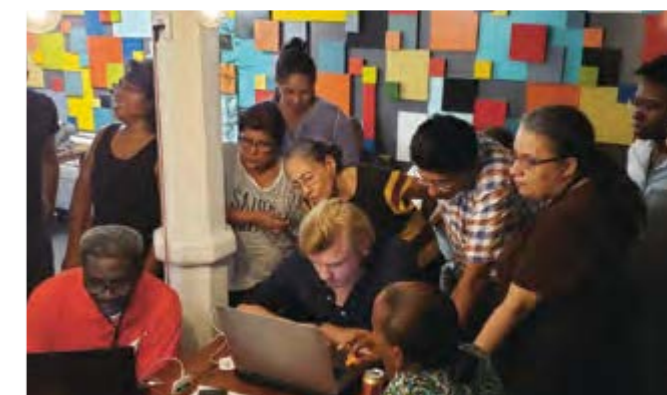
Volgens Wijngaarde is het werk van The Back Lot hard nodig in Suriname. "Mensen, waar ze ook wonen, moeten goed geïnformeerd worden. Zij moeten vertrouwen dat de informatie die ze ontvangen correct en objectief is. In een land als Suriname is er een extra uitdaging omdat instituten nog niet volledig in place zijn. In de kleine samenleving kent iedereen elkaar en kan je als journalist worden afgerekend op publicaties die kritiek bevatten op machthebbers. Door onze onafhankelijke opstelling in de sterk verpolitiseerde samenleving en het steeds weer initiëren en uitvoeren van programma's en projecten hebben wij een stevige positie verworven als neutrale vernieuwers en uitvoerders in de Surinaamse maatschappij. Ons werk is nodig om journalisten de instrumenten aan te reiken waarmee zij hun werk nog beter kunnen doen."

Een beetje meer doorzettingsvermogen

Uit onderzoek blijkt dat eenzelfde tendens breder in de Surinaamse samenleving heerst. Wijngaarde: "Een belangrijk onderdeel van het symposium was de bijdrage van professor Schalkwijk. Hij houdt regelmatig opiniepeilingen. In de opiniepeiling voorafgaand aan dit symposium stelde Schalkwijk vragen over de Surinaamse media. Hieruit bleek dat 81 procent van de ondervraagden de stelling dat "media veel aan zelfcensuur doen en zaken van invloedrijke personen niet durven te publiceren" onderschrijft. 93 procent was het ermee eens dat "journalisten met een beetje meer doorzettingsvermogen veel meer corruptieschandalen boven water kunnen halen."

Stap voor stap

Onderzoeksjournalistiek is in Suriname een exotisch begrip. Wijngaarde: "De mediastations hebben kleine budgetten en iedereen moet zo snel mogelijk produceren. Bovendien zijn de Surinaamse verhoudingen hiërarchisch. Machthebbers eisen beleefdheid en respect en krijgen die vaak ook. Kritische onthullingen kunnen behoorlijke impact hebben op het werk van de journalist. Natuurlijk beseffen we dat een verandering niet na één symposium gerealiseerd kan worden, maar met kleine stapjes komen we er ook." >>

Eddy Wijngaarde...

...informeert: "Veel Surinaamse mediahuizen zijn financieel wankel of afhankelijk van de overheid of andere instituties. Scherpe etnische en (partij)politieke scheidslijnen werken zelfcensuur bij journalisten in de hand. Toch ben ik ervan overtuigd dat inzichten, technieken en tools uit de onderzoeksjournalistiek kunnen inspireren tot betere en meer onafhankelijke journalistiek."

...geïnspireerd door: "Onze gast Christiaan Triebert heeft tijdens het symposium niet alleen mij geïnspireerd, maar alle aanwezigen. Door vertraging van zijn vlucht kwam Christiaan later aan, waardoor hij niet de opening, maar de afsluiting van het symposium verzorgd heeft. En wat een spetterend eind was dit! Hij heeft laten zien dat online speurwerk met behulp van open data à la Bellingcat overal ter wereld kan worden toegepast. Dus ook in Suriname."

...activeert: "Mensen kunnen ons steunen zodat we een vervolg kunnen geven aan dit soort bijeenkomsten. We geloven dat goed opgeleide journalisten een verschil kunnen maken. Dat verhalen die op de juiste manier verteld worden, echte verandering teweeg kunnen brengen."

'Suriname is het land van snelle, vluchtige berichtgeving'

Lokale voorbeelden "Belangrijk is om aan journalisten en mediadirecteuren duidelijk te maken dat er meer is dan de waan van de dag. Dat het hun medium versterkt als verhalen objectief verteld worden. Daarnaast hebben we er bewust voor gekozen om niet alleen sprekers uit het buitenland te vragen voor het symposium, maar juist lokale journalisten die daardoor als voorbeeld kunnen dienen voor hun collega's, ook wanneer iedereen weer overgaat tot de orde van de dag."

Trots Trots is Wijngaarde op het feit dat The Back Lot erin slaagt samenwerking tussen journalisten te stimuleren. Volgens Wijngaarde is de follow-up na het symposium essentieel. "Waar we naartoe willen is een versterking van het netwerk van de journalisten zelf. Na het symposium zijn verschillende organisaties met elkaar in contact gekomen waardoor weer nieuwe initiatieven ontstaan. Ons symposium is hierdoor behalve een tweedaagse uitwisseling van kennis ook een netwerkbijeenkomst geworden."

■ thebacklot.sr

Column Thomas van Neerbos - European Press Prize

"Vieren gaat verder dan champagne."

Een prijs lijkt een vreemde eend in een wereld van activisme en journalistiek. Het prijzengeld, lachend handen schudden op een podium, een website vol goudenleesteken-confetti, het voelt niet als vechten tegen onrecht.

Maar vieren heeft een functie die verder gaat dan champagne. Vieren is ook aandacht geven, onder neuzen duwen, en daarmee het begin van verandering. Ik heb het voorrecht al enige jaren te mogen helpen bij het vinden en vieren van de beste journalistiek van Europa. Daardoor heb ik kunnen zien wat een prijs kan doen. Zowel in het vinden, als in het vieren ervan.

Bij het vinden gaat het om erkennen dat kwaliteit niet vanzelf ontstaat, en niet alleen in The Guardian en Le Monde staat.

Om te ontstaan heeft kwaliteit aandacht en aanmoediging nodig. In de afgelopen jaren hebben we manieren gevonden om het maken meer te steunen. We verbinden mensen die elkaar nodig hebben, maar elkaar niet kennen of bereiken. Zo vinden mooie initiatieven financiering en kunnen anderen gebruikmaken van een compleet nieuw netwerk. We creëren met de ceremonie een omgeving waarin journalisten, fondsen en ngo's over landsgrenzen heen van elkaars methoden en ervaringen kunnen leren.

- Thomas van Neerbos is directeur van de European Press Prize, oprichter van opleidingstraject STUDIO, spreker-coach en docent retorica aan de Universiteit van Amsterdam. De European Press Prize is een prijs voor uitmuntende journalistiek in Europa en SDM is één van de oprichters. Vanuit zijn positie bij de Press Prize, in contact met een groot netwerk van Europese journalisten die werken in een context waar persvrijheid steeds meer onder druk staat, schrijft Thomas over de functie van het vieren van journalistiek.

Kwaliteit is buiten de ons bekende kranten niet altijd direct te herkennen, zeker als de taal, vorm of boodschap niet is zoals wij gewend zijn. Juist dan is het belangrijk om dat stuk te delen. Alleen al in onze poging om in 46 andere landen dan Nederland een verbinding te leggen, creëren we ruimte voor gedachten en verhalen die anders zijn dan die van ons. We vertalen stukken zodat een onderwerp breder toegankelijk is en voor andere media interessant wordt en prikken daarmee bubbels door. Zo kreeg een Deens stuk over corruptie in de EU, na onze vertaling naar het Engels politieke consequenties.

Bij het vieren realiseren we ons dat het bijzonder is voor mensen om het werk dat ze in een stuk steken, ook terug te zien in de zorg die wij geven aan het belonen ervan.

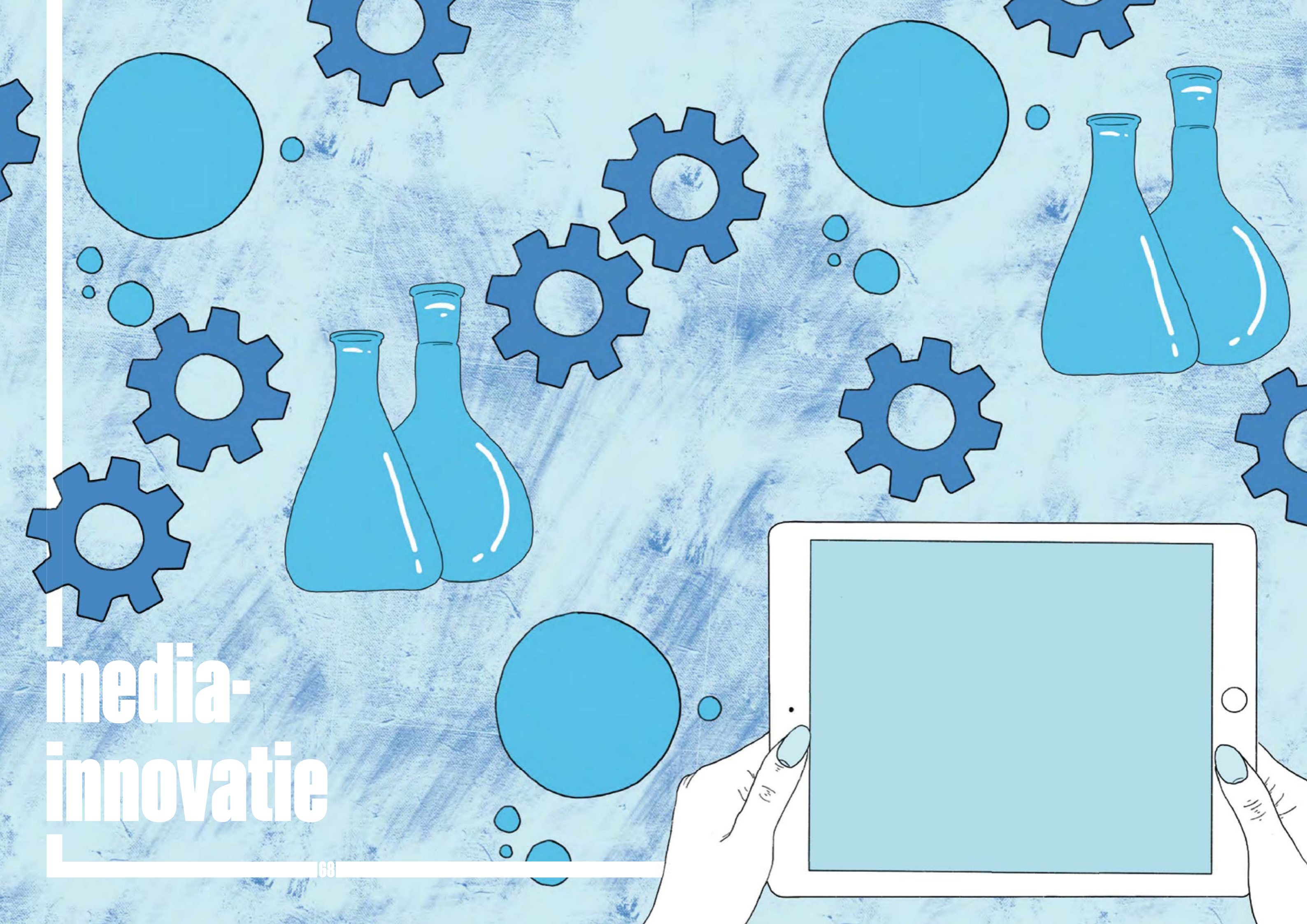
Zo voelen journalisten, juist diegenen die voortdurend te maken hebben met tegenwerking en intimidatie, dat er ook mensen zijn die trots zijn op wat ze doen. Zodra een klein onderzoeksteam in Servië in één adem wordt genoemd met en wint van de Panama Papers, weten ze dat ze dat gezien worden, ertoe doen, trots mogen zijn.

Prijzen geven doet meer dan steun. Steun maakt van ideeën projecten, en van journalisten betaalde krachten. Erg belangrijk.

Maar een prijs maakt van een journalist een prijswinnende kwaliteitsjournalist, een naam met een stem. Een stem die een belangrijk verhaal heeft verteld, en dat waarschijnlijk nog eens gaat doen. Een stem met een bekend gezicht, waardoor iemand veiliger is.

En nadat die stem gevonden, gedeeld en gevierd is, is het aan ons, aan jullie. Als journalisten hebben laten zien dat iets mis is of anders moet, dan begint onze taak als lezers. Dan moeten wij handelen, stemmen, staken of protesteren om datgene wat we nu weten, ook echt te veranderen. ■

■ europeanpressprize.com

media- innovatie

Open Datajournalistiek

OPEN STATE FOUNDATION

Wat: Terwijl decentrale overheden er steeds meer verantwoordelijkheden bij krijgen, kampen lokale en regionale media juist in toenemende mate met een tekort aan middelen om de macht te controleren. Open data van de overheid bieden journalisten de mogelijkheid politiek en bestuur op de voet te blijven volgen en controleren, mits op de juiste manier beschikbaar. Open Datajournalistiek is een platform waarop overheidsdata vanuit diverse bronnen zijn gebundeld en doorzoekbaar, analyseerbaar en combineerbaar worden gemaakt. **openstate.eu**

Hoe: Open State Foundation bouwt een gebruiksvriendelijk platform waarop relevante datasets van decentrale overheden worden gekoppeld. Op gepersonaliseerde en eenvoudige wijze kunnen deze worden gecombineerd en doorzoekbaar worden gemaakt. Het project moet op duurzame wijze de drempels opheffen die nu nog staan tussen open data en het gebruik ervan door journalisten. Daarmee levert dit project een bijdrage aan de versteviging van journalistieke controle op de macht – niet in de laatste plaats op lokaal en regionaal niveau.

Waarom gesteund: “Hoewel er veel datasets en -tools beschikbaar zijn, blijkt de drempel voor journalisten om data zelf te gebruiken voor onderzoek hoog. Met het toegankelijker en beter navigeerbaar maken van publiekelijke datasets, draagt Open State Foundation bij aan het versterken van datajournalistiek in Nederland.” – **Willem Lenders**, programmamedewerker

Journalism Funders Forum

EUROPEAN JOURNALISM CENTRE

Wat: Er zijn niet veel Europese fondsen die journalistiek in Europa actief steunen. Tegelijkertijd is er wel een duidelijke behoefte aan meer middelen. Daarom heeft het European Journalism Centre in 2017 het Journalism Funders Forum (JFF) in het leven geroepen. Het JFF is een netwerk van fondsen en leidende Europese mediaorganisaties. Zij werken samen aan de bevordering van effectievere financiering van journalistiek in Europa. Het doel is om voor 2022 € 100 miljoen aan nieuwe financiering op te halen. **journalismfundersforum.com**

Hoe: Het JFF organiseert daartoe evenementen, workshops en mentorprogramma's waarin fondsen met ervaring in het investeren in journalistiek en media worden gekoppeld aan nieuwe spelers. Daarnaast publiceert het JFF onderzoek, rapporten en nieuwsbrieven. Kenmerkend voor de benadering van het JFF in 2019 zijn de binding van fondsen door een membershipmodel en de organisatie van de JFLabs. Dit zijn meerdaagse evenementen waarin onder andere wordt ingegaan op effectieve vormen van filantropie in de hedendaagse media.

Waarom gesteund: “Voor fondsen die nog nooit in journalistiek en media hebben geïnvesteerd, is het JFF een aansprekend forum om kennis te maken met betekenisvolle manieren van financieren. Als onervaren fonds leer je over de problematiek van de sector, best practices en kun je aanhaken bij toekenningen die ervaren fondsen reeds hebben gedaan. Als financier en als deelnemer biedt het JFF voor SDM ruimte om investering in journalistiek en media aan te jagen.” – **Willem Lenders**, programmamedewerker

De Coöperatie

ORGANISATIESTEUN

Wat: De Coöperatie is een coöperatieve redactie en uitgever van freelancejournalisten en media-collectieven, die hen steunt in hun werk en ondernemerschap. De initiatiefnemers willen hiermee tegenkracht bieden in een medialandschap dat wordt gekenmerkt door de macht van een klein aantal uitgeverijen, waarin veel van de opbrengsten van journalistiek niet terugvloeien naar de journalistiek. **decooperatie.org**

Hoe: De Coöperatie biedt allerlei voorzieningen die journalisten in vaste dienst op hun werk hebben, in een coöperatieve redactie waar freelancejournalisten zelf de baas zijn. Leden van De Coöperatie werken en ondernemen samen. De Coöperatie helpt ze bij het opstarten en financieren van eigen projecten en biedt werkruimte en technische ondersteuning bij de ontwikkeling van websites. Daarnaast investeert De Coöperatie in de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen, bijvoorbeeld door de directe verkoop van eigen artikelen aan lezers.

Waarom gesteund: “De probleemanalyse die ten grondslag ligt aan De Coöperatie, is scherp en legt bloot hoe precair de journalistiek als vakgebied is voor freelancers. Dit coöperatief stelt freelancende journalisten in staat meer eigenaarschap te ontwikkelen over hun werk en inkomsten, feedback en samenwerking te organiseren zonder redactie, en moedigt aan tot gezamenlijk optreden om tot een betere onderhandelingspositie met uitgevers te komen. Daarmee biedt De Coöperatie constructieve oplossingsrichtingen voor ingewikkelde problemen.”

– **Sümeyye Ekmekci**, programmamedewerker

Podcastfestival 2019

STICHTING PODCASTNETWERK

Wat: De podcast is niet meer weg te denken uit het medialandschap en vormt bij uitstek een kans voor nieuwe stemmen en verhalen die in traditionele media nog niet gehoord worden. Stichting Podcastnetwerk bevordert de podcastcultuur in Nederland. Op 28 september 2019 organiseerde stichting Podcastnetwerk het Podcastfestival: dé plek voor podcastmakers en fans om elkaar te ontmoeten. **podcastnetwerk.nl | podcastfestival.nl**

Hoe: Op het festival leerden nieuwe makers in workshops de vaardigheden die nodig zijn om een podcast te produceren. Tijdens de liveshows konden makers en fans elkaar ontmoeten. In panels en presentaties werd het Nederlandse podcastlandschap op inhoudelijke, verdiepende wijze verkend. Hoofdgast van het festival was Reply All-producer Tim Howard, die in zijn keynote uiteenzette hoe belangrijk experimenteren is in het maken van podcasts. Alle livesessies en panels zijn terug te luisteren als podcast, zodat de kennis die op het festival verspreid werd niet verloren gaat.

Waarom gesteund: “De podcastsector in Nederland staat nog redelijk in de kinderschoenen, terwijl er wel al veel kennis te delen valt. Het sterke aan dit festival is dat ze een gemeenschap van (nieuwe) makers bouwen, ervaringen delen en de opgedane expertise toegankelijk maken voor beginnende makers. Een waardevolle manier om de ontwikkeling van de podcastsector te stimuleren.” – **Nadja Groot**, programmamanager

Arjon Dunnewind - IMPAKT Festival

De invloed van technologie op het menselijk gedrag

Al in 1988 organiseerde Arjon Dunnewind het eerste IMPAKT Festival: een multidisciplinair festival met de nadruk op audiovisuele kunsten dat plaatsvindt in Utrecht. Het programma omvatte films, videokunst, tentoonstellingen, performances, muziek en conferenties.

Het festival groeide mettertijd uit naar een projectorganisatie. Dunnewind: "IMPAKT is sinds 1993 een zelfstandige stichting en huist aan de Lange Nieuwstraat in Utrecht. We bieden door het jaar heen een thematisch programma met panels, lezingen, workshops, presentaties en residencies."

Invloed van technologie en media

Stichting IMPAKT wil bijdragen aan bewustwording van en inzicht in de invloed van technologie en media op onze persoonlijke identiteit, de sociale cohesie en de samenleving als geheel. Dunnewind legt uit: "De veranderingen in de technologie zijn veel ingrijpender dan dertig jaar geleden. De digitalisering van onze samenleving heeft ontwikkelingen in gang gezet die razendsnel gaan. Door het internet winnen nieuwe kanalen en partijen snel aan invloed. Hieraan moeten traditionele partijen zich aanpassen."

Kunst als middel

Stichting IMPAKT wil mensen met meer inzicht en kennis beslissingen laten nemen, zonder hierbij dystopisch te zijn. "Het gaan ons om een realistische afweging tussen de kansen en de risico's van nieuwe media en technologie." Om die bewustwording te creëren, zet IMPAKT kunst in. Dunnewind: "Kunst kan belangrijk zijn in de ontwikkeling van dit soort processen, omdat het mensen kan inspireren, provoceren en op nieuwe ideeën kan brengen."

'Ondanks hun ogenschijnlijke eenvoud, zijn interfaces complex: ze bepalen de interactie tussen gebruikers en de technologie en omgeving.'

Contested Environments

Onderdeel van het thematische programma van 2019 was het publieksprogramma Contested Environments dat specifiek inging op de verschuiving van het traditionele top-down naar een meer bottom-up medialandschap. Dunnewind: "Vroeger werd de beeldvorming bepaald door massamedia: de krant, tv en radio informeerden de burger. Het nieuwe medialandschap is veel pluriformer. Technologische omgevingen zoals games, social media en internetfora hebben nu een aanzienlijke invloed op de beeldvorming binnen bepaalde subculturen. In het publieksprogramma besteedden we aandacht aan deze nieuwe environments die met elkaar en met de traditionele media concurreren." »

'Technologische omgevingen zoals games, social media en internetfora hebben nu een aanzienlijke invloed op de beeldvorming binnen bepaalde subculturen.'

» Zo werd ingegaan op de vertegenwoordiging van minderheden in games, het gebruik van emoji binnen bepaalde subculturen en de invloed van webfora, zoals 4chan. Dunnewind licht toe: "Op fora zoals 4chan kunnen mensen anoniem en ongecensureerd hun mening uiten. De communicatie is effectief en vernieuwend. Maar de ideeën die worden gedeeld en gecreëerd zijn vaak totaal verwerpelijk. Politieke subculturen, zoals de alt-right-beweging, verspreiden hier hun wereldvisie. Hoe we hiermee om moeten gaan, stond centraal in het programma Contested Environments."

Speculative Interfaces Het IMPAKT Festival vond plaats van 30 oktober tot en met 3 november 2019 en nam, met het thema Speculative Interfaces, de interface onder de loep. Dunnewind legt uit: "Interfaces bemiddelen ons bewustzijn van en onze interactie met de wereld. Ze zijn zo alomtegenwoordig dat we vaak niet eens doorhebben dat ze er zijn. Alles waar het woord 'smart' of 'slim' voor staat – van slimme steden (smart cities) tot smartphones en zelfsturende auto's – is afhankelijk van interfaces die in onze omgeving en appa-

raten zijn ingebouwd. Ondanks hun ogenschijnlijke eenvoud, zijn interfaces complex: ze bepalen de interactie tussen gebruikers en de technologie en omgeving. Het IMPAKT Festival verkende de impact van ontwikkelingen op het gebied van interfaceontwerp en de wijzen waarop we deze technologie kunnen inzetten om tot een meer geëmancipeerde wereld te komen."

Samenwerking Bellingcat Trots is Dunnewind op de rol die IMPAKT heeft gespeeld in het naar Nederland halen van onderzoekscollectief Bellingcat. "Wij hebben een positieve bijdrage hieraan geleverd door met partners het proces rondom de vestiging in Nederland te faciliteren. Bovendien hebben we projecten met hen opgezet. Zo organiseren we in 2020 gezamenlijk een serie workshops waarin we journalisten en kunstenaars samenbrengen om te werken aan datavisualisatie, zodat het werk van de journalisten met behulp van de kunstenaars op een toegankelijke en snelle manier gedeeld kan worden met een groot publiek." ■

impakt.nl

Arjon Dunnewind...

...informeert: "Na het faillissement van Cambridge Analytica, is het risico op de verkoop en het lekken van data niet voorbij. De structuren zijn nog steeds dezelfde en gebruikers van kanalen zoals Google en sociale media staan nog steeds een enorme hoeveelheid aan data af."

...geïnspireerd door: "Mensen die provoceren zoals The Yes Men, een Amerikaanse groep activisten die doen aan *media hacks* om de waarheid te onthullen. Ze infiltreren in de media door zich voor te doen als woordvoerders van grote bedrijven. Zo deden zij zich in 2004 voor als woordvoerders van Dow Chemical en kondigden ze aan dat het bedrijf voornemens was om twaalf miljard dollar uit te betalen aan de slachtoffers van een chemische ramp die veroorzaakt was door het bedrijf Union Carbide dat door Dow Chemical was overgenomen."

...activeert: "Er zijn drie dingen die lezers kunnen doen:

- 1 Ondersteun kwaliteitsjournalistiek door te betalen voor online content.
- 2 Kom naar het IMPAKT Festival in 2020 met het thema Zero Footprint. Ontwikkel samen met ons ideeën over het klimaatvriendelijk gebruik van technologie.
- 3 Steun individuen en organisaties die zich specialiseren in de digitale samenleving en pleiten voor rechten van gebruikers. Het is belangrijk dat gebruikers geïnformeerde keuzes kunnen maken en dat de (Europese) wetgeving wordt versimpeld. Steun daarom organisaties die hieraan werken, zoals Privacy First."

‘Kom naar het IMPAKT Festival in 2020 met het thema Zero Footprint’

organisatie, bestuur en toezicht

Organisatie, bestuur en toezicht

Met het financieringsprogramma ondersteunt SDM initiatieven, individuen en organisaties die bijdragen aan haar doelstellingen. In 2019 waren er drie reguliere oproepen tot aanvragen en een oproep tot aanvragen tegen moslimdiscriminatie. In totaal kwamen er 373 aanvragen binnen, waarvan er met overtuiging 71 zijn geselecteerd en gefinancierd.

Internationale samenwerking

SDM werkt regelmatig samen met andere fondsen die vergelijkbare doelstellingen nastreven. De stichting is lid van het Fondseninstituut Nederland (FIN), het Europese fondsen netwerk Ariadne en het internationale fondsen netwerk EDGE Funders Alliance.

In 2016 heeft Open Society Foundations (OSF) SDM benaderd voor tweejarige samenwerking op een gedeelde doelstelling, namelijk het tegengaan van discriminatie van moslims in Nederland. Eind 2018 is besloten om de samenwerking nog twee jaar te continueren. Het programma tegen moslimdiscriminatie dat uit deze samenwerking is ontstaan, richt zich naast financiering ook op de mogelijkheid tot trainingen en coaching. Belangrijk om te benadrukken is dat de financiële bijdrage van OSF voor SDM niet noodzakelijk is om dit programma uit te voeren. SDM is en blijft een strikt onafhankelijke stichting. Zij behoudt zich ook binnen deze samenwerking het recht voor om aanvragen naar eigen inzicht toe te kennen of af te wijzen. De resultaten van deze samenwerking in 2019 zijn in dit jaarverslag zichtbaar.

Financieel beleid De kapitaalopbrengsten van het vermogensbeheer worden door SDM aangewend voor de realisering van de doelstellingen. Afhankelijk van de opbrengsten kan het jaarlijks vast te stellen investeringsbudget variëren. Het investeringsbeleid van SDM is er in principe op gericht het vermogen van de stichting in stand te houden. In 2018 is het ijkpunt voor het vermogen door het bestuur en de raad van toezicht vastgesteld. Indien de resultaten tegenvallen is SDM bereid om (tijdelijk) in te teren op haar vermogen om haar doelstellingen te kunnen blijven bevorderen. De balans en de staat van baten en lasten voor het boekjaar 2019 zijn opgenomen vanaf pagina 90.

Organisatie

De organisatie van SDM bestond in 2019 uit de volgende personen:

Nienke Venema – directeur-bestuurder

Nevenactiviteiten:

- Lid van het bestuur van Stichting Daria Bukvic;
- Lid van de raad van advies van Stichting CollAction;
- Lid van het bestuur van Ariadne Network;
- Lid van het bestuur van Alliance Publishing Trust

Karlijn Bink – bureaucoördinator

Maartje Eigeman – programmamanager

Sümeyye Ekmekci – programmamedewerker

Nadja Groot – programmamanager

Willem Lenders – programmamedewerker

Hadjar Benmiloud – extern adviseur

Devika Partiman – extern adviseur

Beleid

In 2015 is een organisatieplan op hoofdlijnen ontwikkeld, op basis waarvan de besteding van middelen is bepaald. Voor 2019 is dit plan herijkt en is een bijbehorende begroting vastgesteld. Aan de hand van maatschappelijke ontwikkelingen is een aantal inhoudelijke prioriteiten (opnieuw) vastgesteld. Regelmatig vinden er binnen SDM evaluaties plaats van de resultaten van het financierings- en investeringsbeleid. De resultaten van deze evaluaties worden in de raad van toezicht besproken. Indien wenselijk worden er conclusies aan verbonden voor toekomstige financieringen.

Verslag van de raad van toezicht

Bestuursmodel Stichting Democratie en Media (SDM) is sinds 2015 georganiseerd via het raad-van-toezicht-model. De leden van de raad van toezicht (hierna: raad) worden benoemd op voordracht van de raad zelf.

De raad houdt integraal toezicht op het functioneren van SDM: ze keurt strategie, beleidsplan, jaarplan en begroting goed en ziet achteraf toe op het beleid van de directeur-bestuurder, op de realisatie van de doelstellingen en activiteiten, het risicobeheer en op de algemene gang van zaken.

De rolverdeling tussen de raad en de directeur-bestuurder is primair bepaald door de statuten en het directiereglement. Binnen deze formele kaders fungeert de raad als adviseur en sparringpartner van de directie.

Samenstelling en profiel De raad van SDM bestaat uit minimaal vijf leden. Dit aantal is vastgelegd in de statuten. Is het aantal leden minder dan vijf, dan blijft de raad bevoegd.

De basis voor de samenstelling van de raad ligt besloten in een profielschets. Deze profielschets gaat uit van een breed samengestelde raad, onafhankelijk gepositioneerd ten opzichte van SDM en gericht op een kritische en integrale taakvervulling.

Bij de samenstelling van de raad wordt gestreefd naar een evenwichtige opbouw met aandacht voor diversiteit, zowel wat betreft man-vrouwverhoudingen als wat betreft achtergrond en leeftijdsopbouw. Daarnaast wordt gestreefd naar variëteit op het gebied van deskundigheid, kennis en ervaring, ook met het oog op ons aandeelhouderschap binnen mediabedrijven. De leden van de raad worden aangesteld voor een periode van 3 jaar en zijn twee keer herbenoembaar.

Taken en werkwijze De raad vergadert minimaal zesmaal per jaar. Tijdens vergaderingen komen zowel operationele als inhoudelijke (missie, visie) onderwerpen ter sprake. Het toezicht heeft op twee momenten plaats. Vooraf: de plannen (missie,

strategie, beleidsplan en begroting) worden ter goedkeuring aan de raad voorgelegd. En achteraf: de raad beoordeelt het bestuur en de organisatie kritisch en keurt de jaarrekening goed. De raad benoemt en ontslaat de externe accountant. Eveneens is het haar verantwoordelijkheid om eventuele statutenwijzigingen goed te keuren. Daarnaast heeft de raad ook een stimulerende en adviserende functie jegens de directeur-bestuurder.

Portefeuillehouders Een portefeuillehouder is een gedelegeerd lid van de raad met een bijzondere taak, dat daartoe om specifieke redenen wordt aangewezen. De delegatie kan niet verder gaan dan de taken die de raad zelf heeft en omvat niet het besturen van de stichting. Zij strekt tot intensiever toezicht en advies en meer geregeld overleg met de directeur-bestuurder. De delegatie is slechts van tijdelijke aard en kan niet de taak en bevoegdheid van de raad wegnemen. Het gedelegeerde lid blijft tevens lid van de raad. In 2019 kende SDM twee gedelegeerde leden van de raad, 'portefeuillehouders', te weten op financiën (beleggingen) en deelnemingen.

Betrokkenheid De raad toont zijn betrokkenheid door regelmatig evenementen en activiteiten te bezoeken die gerelateerd zijn aan de werkzaamheden van SDM. Een vertegenwoordiging van de raad was in 2019 onder andere aanwezig bij de uitreiking van de European Press Prize in Warschau, the Prague Media Conference en bij verschillende door SDM gesteunde avondprogramma's, zoals De Vrijheidslezingen en Theater Na de Dam.

Verantwoording 2019 De raad opereerde in 2019 met vijf leden. In de tabel op de volgende pagina zijn van de leden van de raad de zittingstermijn en het rooster van aftreden opgenomen (situatie per 31 december 2019). De functie en nevenactiviteit(en) van de leden van de raad in 2019 waren als volgt:

Leden van de raad van toezicht in 2019

Alex Brenninkmeijer, voorzitter

Functie(s) en nevenfuncties:

- Lid van de Europese Rekenkamer en decaan op de terreinen verantwoordelijk voor financiële governance en interne markt.
- Hoogleraar Institutionele Aspecten van de Rechtsstaat aan de Universiteit Utrecht.
- Lid van de wetenschappelijke raad van de stichting Instituut GAK.
- Fellow Jean Monnet University of Luxembourg.
- Lid van de adviesraad van het Public Interest Litigation Project (PILP).

Judith Brandsma, financiën

Functie(s) en nevenfuncties:

- Is werkzaam als zelfstandig adviseur op het gebied van impact investeringen.
- Lid van het Equity Investment and Valuation Committee ResponsAbility BOP Investments (rABOP).
- Lid van de Investment Committee GCPF, Global Climate Partnership Fund.
- Lid van de Investment Committee MIFA, Micro-finance Fund for Asia.
- Lid van de raad van toezicht van Stichting DOEN.
- Lid van de Investment Committee REFFA, Regional Education Fund For Africa.

Caspar Scholten, deelnemingen

Functie(s) en nevenfuncties:

- Advocaat bij en aandeelhouder van Bergh Stoop & Sanders N.V.

- Lid van het comité van aanbeveling van stichting Blikverruimers.
- Vrijwilliger/(mede)founder van het ambassadeursnetwerk De Mix van De Balie Amsterdam.

Heikelien Verrijn Stuart, lid

Functie(s) en nevenfuncties:

- Voorzitter van de raad van toezicht van het Amsterdam Fonds voor de Kunst.
- Voorzitter van de Nuhanovic Foundation, Centre for War Reparations.
- Lid van het comité van aanbeveling van de stichting Article 1 Collective.
- Medeoprichter en lid van de *preperatory committee* van de European Press Prize.
- Lid Restitutiecommissie Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog (tot mei 2019).
- Ambassadeur Movies that Matter.

Idriss Nor, lid

Functie(s) en nevenfuncties:

- Directeur Participaties bij Stichting DOEN (per juli 2019).
- Voorzitter van huurdersvereniging De Knol.
- Lid LP Advisory Board van het Private Equity Fund van het Media Development Investment Fund.

Naam lid	Datum 1e benoeming	Datum herbenoeming 2e termijn	Datum evt. herbenoeming 3e termijn	Einde 3e termijn
A.F.M. Brenninkmeijer	01.2015	01.2018	01.2021	12.2023
J.G. Brandsma	01.2015	01.2018	01.2021	12.2023
C.J. Scholten	05.2015	04.2018	04.2021	04.2023
H.M. Verrijn Stuart	01.2015	01.2018	01.2021	12.2023
I. Nor	11.2015	10.2018	10.2021	10.2023

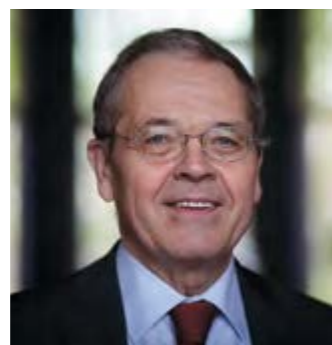
* De heer Brenninkmeijer, mevrouw Brandsma en mevrouw Verrijn Stuart waren als bestuurders al eerder betrokken bij SDM.

Democratie in het huidige medialandschap

Toen ik in 2012 als voorzitter van het bestuur van Stichting Democratie en Media (SDM) begon, was ik onder de indruk van de achtergrond van de stichting, die voortkwam uit *Het Parool* als verzetskrant. Ik was trots op SDM en verheugd dat ik een rol bij de stichting mocht vervullen, vooral omdat ik de verbinding tussen democratie en media maatschappelijk heel belangrijk vind.

Tegelijkertijd hing de geschiedenis van het investeringsdebacle met Apax als een donkere wolk boven SDM. De Amsterdamse Ondernemingskamer uitte destijds forse kritiek op Apax. Deze Britse investeerder financierde PCM (destijds uitgever van *NRC Handelsblad*, *de Volkskrant*, *Trouw* en het *AD*) met geleend geld, waardoor het bedrijf een enorme schuldenlast opbouwde. Verheugend was dat uiteindelijk PCM deze donkere periode achter zich kon laten, met SDM als belangrijk aandeelhouder.

SDM was een vermogensfonds dat in een chic pand aan de De Lairesestraat in Amsterdam gevestigd was. Naast aandeelhouder van PCM verleende SDM subsidies aan vele initiatieven die pasten binnen de doelstellingen. Na 2013 ontstond de behoefte om SDM verder te professionaliseren en om het bestuur op afstand te plaatsen in de vorm van een raad van toezicht en een aan te trekken directeur-bestuurder. Nienke Venema ving in die rol met bruisende energie bij SDM aan.

– Prof.dr. Alex Brenninkmeijer is voorzitter van de raad van toezicht van Stichting Democratie en Media (SDM). In zijn dagelijks bestaan is hij collegelid van de Europese Rekenkamer. Ook is hij schrijver van het boek *Moreel leiderschap*, dat in 2019 werd gepubliceerd. In deze column blikt hij terug op de ontwikkelingen die SDM heeft doorgeemaakt in de afgelopen jaren en kijkt hij naar haar rol anno nu.

Onder de bezielende leiding van Nienke Venema kwam een meerkoppig team tot stand dat samen met de raad van toezicht de doelstellingen van SDM afstofte en via gerichte subsidierondes, leningen en deelnemingen vergrootte SDM haar maatschappelijke impact. Via PCM, dat overging in De Persgroep – inmiddels DPG – was SDM als aandeelhouder betrokken bij belangrijke kranten als *Het Parool*, *NRC Handelsblad*, *de Volkskrant*, *Trouw* en het *AD*, maar ook bij vele regionale kranten en media-initiatieven. Bij de overgang van PCM naar De Persgroep werd *NRC Handelsblad* aan derden verkocht. Maar in 2015 kwam ook deze krant in Belgische handen – het Mediahuis – waarbij SDM medeaandeelhouder werd tot 2017.

Maar niet alleen de traditionele media behoorden tot de focus van SDM. Vanaf 2014 investeerde SDM in *De Correspondent* en later in de internationale versie *The Correspondent*. Als stimulans voor kwaliteitsjournalistiek was SDM in 2012 samen met een aantal belangrijke Europese spelers betrokken bij oprichting van de European Press Prize. Veel internationale activiteiten in de ondersteuning van onafhankelijke media worden opgepakt door het MDIF – Media Development Investment Fund – dat door SDM gesubsidieerd wordt. De lijst met projecten die in verschillende subsidierondes gesteund werden, is kleurrijk en divers en laat vooral zien hoeveel creativiteit onder de paraplu van SDM verzameld is.

Wat zouden mijn wensen voor de toekomst van SDM zijn? In de eerste plaats doorgaan op de ingeslagen weg, waarbij de stichting zich in een meer proactieve richting zou kunnen ontwikkelen en minder reagerend is op aanvragen. SDM heeft inmiddels overzicht over veel belangrijke ontwikkelingen in de media en deskundigheid om in te spelen op die ontwikkelingen die bij uitstek passen bij onze doelstellingen.

In de tweede plaats zou ik een nog sterkere profilering op het snijvlak van media en democratie willen nastreven. Mede door het toenemend belang van digitale media en de manipulatie van traditionele media

wordt het open democratische proces in veel landen, maar ook in Nederland aangetast. Politiek en politici als hun actoren opereren meer en meer als marketeers, waarbij de inhoud vaak ondergeschikt wordt aan idealen zoals die door de stichters van *Het Parool* nagestreefd werden.

Deze ontwikkeling maakt het noodzakelijk een scherper onderscheid te maken tussen democratie en politiek, waarbij de democratie het instituut is en de politieke partijen en hun politici als de gebruikers van het instituut beschouwd worden. Deze gebruikers kunnen trouw zijn aan democratische waarden, maar kunnen zich ook slecht gedragen. Er is in deze tijd onvoldoende bewustzijn van de gevaren die hieruit voortvloeien voor de democratie en van bezinning op de vraag hoe politieke partijen en politici gehouden kunnen worden aan democratische waarden, bijvoorbeeld transparantie en waarheidsliefde.

Journalistiek en media kunnen hierbij een belangrijke rol vervullen, juist omdat zij kunnen bijdragen tot die transparantie en waarheidsvinding als continu proces. Het is niet voor niets dat autocratische leiders juist journalistiek en media op veel verschillende manieren onder druk zetten of belangrijke media binnen hun eigen machtsbereik brengen. De digitale media creëren daarnaast een eigen gevaar, omdat via deze media invloed kan worden uitgeoefend die juist afbreuk doet aan transparantie en waarheidsliefde.

Wat mij betreft is het voor SDM niet alleen belangrijk om een actieve rol te vervullen als het gaat om het ondersteunen van journalistiek en media en uitwassen als discriminatie tegen te gaan, maar ook om een rol te vervullen bij het versterken van democratische processen. Een versterking die los moet staan van politiek en het acteren van politici, maar die direct verbonden is met de ontwikkeling van democratie in deze moderne tijd. Hoe moet democratie eruit gaan zien in het zich veranderende en vernieuwende medialandschap? Welke waarborgen zijn daarbij nodig? Dit zijn volgens mij de kernvragen voor de missie van SDM. SDM zou als het gaat om de vernieuwing van de democratie een leidende rol kunnen – en wat mij betreft moeten – gaan vervullen. ■

De stichting hecht er belang aan om recht te doen aan de historische doelstelling:
de ondersteuning van de nagalaten betrekkingen van het *Illegale Parool*.

In 2019 is ons ontvallen:

Sophia Wilhelmina, Mien, Boll-Jesse,

7 september 1926 – 29 mei 2019

Mien Boll-Jesse hielp tijdens de Tweede Wereldoorlog mee in de drukkerij van haar vader "Joh. Jesse en zonen", waar tussen november 1944 en mei 1945 het illegale *Parool* werd gedrukt. Dit werk verdient het om herinnerd te worden.

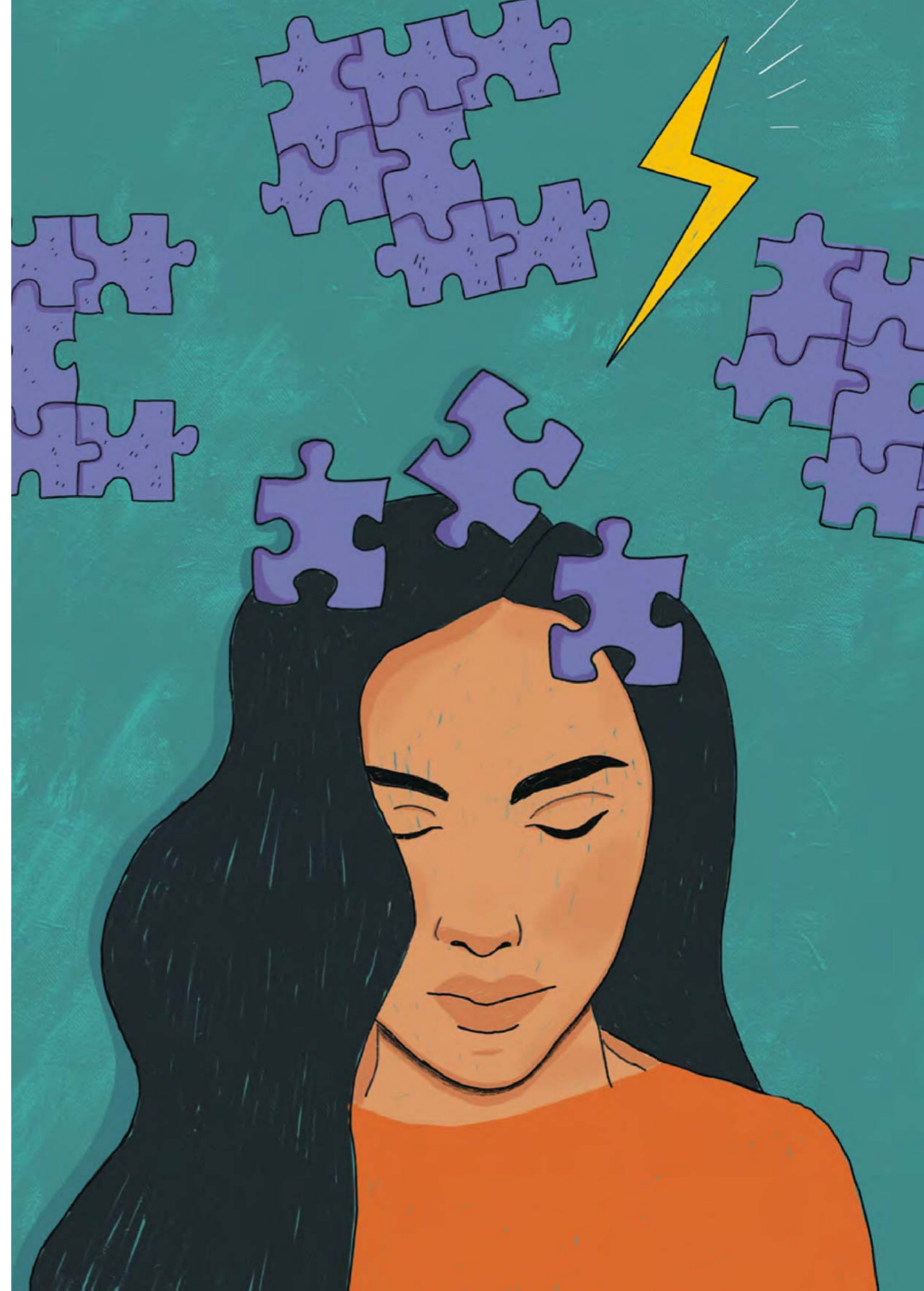
5-februariherdenking 2019

De herdenking van slachtoffers van het eerste Paroolproces op de Eerebegraafplaats in Bloemendaal en bij het graf van de familie Gertenbach in Zandvoort werd traditiegetrouw gehouden op 5 februari. Ook dit jaar waren er weer kinderen van het Wim Gertenbachcollege uit Zandvoort aanwezig om bloemen te leggen en iets te zeg-

gen. De bijeenkomst werd gevolgd door een gezamenlijke lunch in Het Oude Dorpshuys in Bloemendaal. De jaarlijkse lezing bij deze lunch werd dit keer gehouden door Robin te Slaa, zelfstandig historicus. Hij sprak in zijn lezing over de wet tegen groepsbelediging, een maatregel van de Nederlandse overheid in de jaren dertig om het toenemen-

de antisemitisme in het publieke debat tegen te gaan. In 2019 was het tevens de laatste keer dat beheerder George ten Hoope van de Eerebegraafplaats te Bloemendaal de herdenking kon leiden. De stichting en alle aanwezigen hebben hem hartelijk bedankt voor zijn jarenlange inzet en toewijding.

financiën

Balans per 31 december 2019

(na verwerking resultaatbestemming)

Activa

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Verbouwingen	25.587	29.065
Computers	732	1.862
Overige inventaris	8.754	14.023
	35.073	44.950
Financiële vaste activa		
Deelnemingen	40.827.413	73.963.330
Leningen	1.546.000	1.546.000
Overige effecten	7.057.521	4.000.000
	49.430.934	79.509.330
Vlottende activa		
Overige vorderingen en overlopende activa	1.361.039	1.931.865
Effecten	95.205.679	59.573.680
Liquide middelen	4.731.273	4.469.194
	150.763.998	145.529.019

Passiva

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Stichtingskapitaal	454	454
Algemene reserve	148.116.725	142.453.747
Stichtingsvermogen	148.117.179	142.454.201
Kortlopende schulden		
Overige schulden en overlopende passiva	2.646.819	3.074.818
	2.646.819	3.074.818
	150.763.998	145.529.019

Staat van baten en lasten over 2019

In 2019 was het financieel rendement uit beide duurzame beleggingsportefeuilles van SDM positief. Het positieve resultaat over 2019 is toegevoegd aan het stichtingsvermogen. Het investeringsbeleid van SDM is er in principe op gericht het vermogen van de stichting op de lange termijn in stand te houden. Op dit moment bestaat geen aanleiding om het bestedingsbeleid aan te passen.

		realisatie 2019 €	begroting 2019 €	realisatie 2018 €
Resultaat uit beleggingen	(10)	9.048.256	4.424.000	-2.510.453
Overige opbrengsten	(11)	41.031	50.000	126.706
Bijdragen en subsidies	(12)	-2.721.665	-2.829.100	-2.632.801
Brutowinst		6.367.622	1.644.900	-5.016.548
Lonen en salarissen	(13)	342.392	355.748	286.975
Sociale lasten	(14)	54.954	51.152	43.101
Afschrijvingen	(15)	9.877	7.500	9.754
Beheerskosten	(16)	338.858	607.100	397.460
		746.081	1.021.500	737.290
Bedrijfsresultaat		5.621.541	623.400	-5.753.838
Financiële baten en lasten	(17)	41.437	0	54.770
Nettoresultaat		5.662.978	623.400	-5.699.068

Het nettoresultaat is toegevoegd aan de algemene reserve.

Overzicht toekenningen 2019

fundamentele rechten en vrijheden

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Humanity In Action	Strategiesessie ten behoeve van de ontwikkeling van het Humanity in Action mbo-programma	Strategiesessies	tot en met €5.000
Rose Stories	'Zwijg allochtoon!' boekpresentatie	Lezing, debat of publieksevenement	tot en met €5.000
Yuki Kho	Naakt op een Kleedje	Podcast	€5.000 t/m €10.000
Nederlandse Vereniging voor Journalisten	Festival van het vrije woord	Lezing, debat of publieksevenement	€5.000 t/m €10.000
Bureau Clara Wichmann	Online Hate speech vs. vrijheid van meningsuiting	Anders	€5.000 t/m €10.000
De Balie	De Vrijheidslezingen 2019	Lezing, debat of publieksevenement	€5.000 t/m €10.000
International Press Institute (IPI)	Development of Best Practices for Combating Online Harassment	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Marijn Heemskerk	Polderen in de prostitutie	Boekpublicatie	€10.000 t/m €25.000
Nederlandse Vereniging voor Journalisten	Persveilig	Strategische bewustwordingscampagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Stichting Toekomstland	Verdedig Noord	Strategische bewustwordingscampagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Commissie Meijers		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
IZI Solutions Transnational Institute	Monitor etnisch profileren	(Wetenschappelijk) onderzoek	€10.000 t/m €25.000
Freedom Voices Network		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Ida Does Productions	Alledaagse Waardigheid	Documentaire/film	€10.000 t/m €25.000
Institute for Information Law at the University of Amsterdam	Gown and town 2.0	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€25.000 t/m €50.000
Privacy First		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
European Digital Rights (EDRI)		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Stichting Bits of Freedom		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
New Urban Collective		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Nuhanovic Foundation		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Movies that Matter		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Humanity In Action		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)		Organisatiesteun	boven €50.000

programma tegen moslimdiscriminatie

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
EMCEMO	Laat je horen tegen de normalisering van Islamofobie	Podcast	€5.000 t/m €10.000
Martijn de Koning en Nawal Mustafa	Bijeenkomst Khaled Beydoun (Academic Masterclass)	Lezing, debat of publieksevenement	€5.000 t/m €10.000
Stichting Meld Islamofobie!		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Stichting Wij Blijven Hier!	Multimedia podcast Super Muslims	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Ibtissam Abaaziz	Fellowship	Anders	€10.000 t/m €25.000
S.P.E.A.K.	Startfase en coördinatie Collectief voor Moslimvrouwxn	Anders	€25.000 t/m €50.000
The Hague Peace Projects (HPP)	Muslims op TV.	(Wetenschappelijk) onderzoek	€25.000 t/m €50.000
Stichting Meld Islamofobie!		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
S.P.E.A.K.		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Stichting Maruf		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Stichting Transnational Institute (TNI)	Combatting the Structural Drivers of Anti-Muslim Hatred and Intolerance	Beleidsbeïnvloeding	€25.000 t/m €50.000

ge-en herdenken

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Stichting Keti Koti Tafel	Extra bijdrage Keti Koti Tafel toolkit	Lezing, debat of publieksevenement	tot en met €5.000
Stichting 4/5 mei Comité Amsterdam Zuidoost	Documentaire Echte Helden	Documentaire/film	tot en met €5.000
Stichting Jacoba van Tongeren	Standbeeld Jacoba van Tongeren	Anders	€5.000 t/m €10.000
Stichting Keti Koti Tafel	Ontwikkeling meerjarenplan - evaluatie en brainstorm traject	Anders	€5.000 t/m €10.000
Joods Cultureel Kwartier	Open Joodse Huizen - Huizen van Verzet 2019	Lezing, debat of publieksevenement	€5.000 t/m €10.000
NiNsee	Black Achievement Month 2019	Lezing, debat of publieksevenement	€5.000 t/m €10.000
Stichting Pakhuis de Zwijger	Emancipating History	Lezing, debat of publieksevenement	€5.000 t/m €10.000
Memphis Features BV	Het Rijksmuseum & Slavernij	Documentaire/film	10.000 t/m €25.000
Stichting In mijn Buurt	Wetenschappelijk onderzoek functie en methodiek van In mijn Buurt	(Wetenschappelijk) onderzoek	10.000 t/m €25.000
Entrop & de Zwart films	Requiem voor Auschwitz	Documentaire/film	10.000 t/m €25.000
Theater Na de Dam		Organisatiesteun	10.000 t/m €25.000

daadkrachtige democratie

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Stichting Nederlanders Buiten Nederland	EU Verkiezingen - Stemmen tracker	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	tot en met €5.000
Dustin Thierry	Opulence	Anders	tot en met €5.000
Rudy van Belkom	Het Grote Formatie Spel	(Wetenschappelijk) onderzoek	€5.000 t/m €10.000
Stichting Stroomversnellers	Een toolbox voor bewegingen	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€5.000 t/m €10.000
Stichting Stem op een Vrouw	Provinciale Statenverkiezingen 2019	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€5.000 t/m €10.000
Stichting De Rode Hoed	Skin Deep Special Editions: Europese verkiezingen	Lezing, debat of publieksevenement	€10.000 t/m €25.000
Oogvereniging	Blind of slechtziend stemmen voor de Europese verkiezingen	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Hollandse Helden	Twitterterreur	Documentaire/film	€10.000 t/m €25.000
Shirin Mirachor	New Activism	Lezing, debat of publieksevenement	€10.000 t/m €25.000
Transparency International NL	The EU Elections: Pledging for trust and transparency	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Stichting Docmakers	Esther & Channa	Documentaire/film	€10.000 t/m €25.000
Stichting DeGoedeZaak	Hart boven hard	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Airwars.org	Sustained and ongoing efforts	Beleidsbeïnvloeding	€10.000 t/m €25.000
Open Embassy	Open Embassy Academy	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Transparency International	Betere bescherming van klokkenluiders en bronnen	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Open State Foundation	Open Datajournalistiek	Digitaal (journalistiek) platform	€10.000 t/m €25.000
Stichting Stroomversnellers	Changemakers leren nieuwe changemakers opleiden	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€25.000 t/m €50.000
Episode One B.V.	Opstandelingen	Web- of tv-serie	€25.000 t/m €50.000
Transparency International EU	Monitoring European Banks' Financial Arrangements: Corporate Tax Tracker Platform Update	(Wetenschappelijk) onderzoek	€25.000 t/m €50.000
IDFA	IDFA Meetsprogramma	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€25.000 t/m €50.000
Stichting DeGoedeZaak		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Stichting Stem op een Vrouw		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Stichting Are We Europe	Prove them Wrong	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€25.000 t/m €50.000
Stichting De Balie	STUDIO (meerjarig)	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€25.000 t/m €50.000

waarheidsvinding

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Stichting Autonome Media en Onderzoek	ROAR Magazine special online issue on European democracy	Journalistieke publicatie	tot en met €5.000
Stichting The Back Lot	Symposium Check, check & double check	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Stichting De Onderzoeksredactie	Op missie met private militaire bedrijven	Journalistieke publicatie	€10.000 t/m €25.000
Centre for Investigative Journalism (CIJ)		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
IF Productions	Prison for Profit	Anders	€10.000 t/m €25.000
Stichting the Back Lot		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Vereniging van Onderzoeksjournalisten (VVOJ)		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
European Press Prize		Organisatiesteun	boven €50.000

media-innovatie

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Nederlandse Vereniging voor Journalisten	Festival de Ondernemende Journalist	Lezing, debat of publieksevenement	tot en met €5.000
Stichting Impact	Critical Media in the Digital Age	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€5.000 t/m €10.000
Stichting Expertisecentrum Journalistiek	Grote Expertisedag Nieuwe Media 2019	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€5.000 t/m €10.000
Stichting Podcastnetwerk	Podcastfestival 2019	Filmfestival	€5.000 t/m €10.000
Tanja van Bergen	Tegels lichten in de regio	(Wetenschappelijk) onderzoek	€10.000 t/m €25.000
Zakaria Bouders	Inclusieve Journalistiek	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Stichting Impact	Contested Environments	Lezing, debat of publieksevenement	€10.000 t/m €25.000
De Coöperatie		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
European Journalism Centre	Journalism Funders Forum 2020	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Deepfocus Webdocs		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Stichting Verhalende Journalistiek		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
OneWorld	Publiekscampagne OneWorld	Anders	€25.000 t/m €50.000
Impact Academy		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000

diversiteit in media

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Surya Nahumury	Speak Up!	Web- of tv-serie	€10.000 t/m €25.000
Redinsightmedia.org	'Sex Workers' Media Platform	Digitaal (journalistiek) platform	€10.000 t/m €25.000
Stichting nai010 uitgevers	Van concept tot cover	Boekpublicatie	€10.000 t/m €25.000
Stichting Artikel 1	IQMF Academy 2019	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Stichting 1877	Martin van Amerongen Fellowship 2019	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Hasna El Maroudi en Clarice Gargaard	Lilith Magazine	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Stichting Capture 22	Da Bounce Urban Film Festival 2019 (DBUFF)	Filmfestival	€10.000 t/m €25.000
ROSE stories	Ontwikkeling campagne ROSE	Anders	€25.000 t/m €50.000
Geesje van Haren	Het Brede Netwerk	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€25.000 t/m €50.000
ROSE stories		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Well Made Productions		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000

Colofon

Dit is een uitgave van Stichting Democratie en Media.

Adres

Spuistraat 112-D
1012 VA Amsterdam

Contact

+31 (0)20 53 00 300
www.stdem.org
info@stdem.org

Coördinatie

Krystal Singh
Willem Lenders

Redactie

Helma Lubbers – Mevrouw Alfabet

Illustraties

Rhaida El Touny

Art Direction/vormgeving

Veronique Gielissen

Met dank aan

Miro Lucassen | Marijn Heemskerk | Bureau Clara Wichmann | Controle Alt Delete | Instituut voor Informatierecht | Laurent Richard – Forbidden Stories | Merel Hendrickx – Public Interest Litigation Project | Transnational Institute & IZI | Stichting Meld Islamofobie! | Stichting Wij blijven hier! | Stichting Maruf | Saida Derrazi – S.P.E.A.K. | Transparency International Nederland | Transparency International EU | Open Embassy | Oogvereniging | Devika Partiman en Lena Kaarow – Stichting Stem op een Vrouw | Katrien Depuydt – Stichting Stroomversnellers | Kauthar Bouchallikht | Joods Cultureel Kwartier | Entrop & De Zwart Films | Memphis Features & Ida Does | Stichting In Mijn Buurt | Mercedes Zandwijken – Stichting Ketu Koti Tafel | Stichting De Onderzoeksredactie | Tanja van Bergen | The Centre for Investigative Journalism (CIJ) | Vereniging voor Onderzoeksjournalisten (VVOJ) | Eddy Wijngaarde – Stichting The Back Lot | Thomas van Neerbos – European Press Prize | Open State Foundation | European Journalism Centre | De Coöperatie | Stichting Podcastnetwerk | Arjon Dunnewind – IMPAKT Festival

Het is toegestaan om (delen van) de inhoud van het jaarverslag te citeren of te verspreiden, mits daarbij Stichting Democratie en Media en het jaarverslag als bronnen worden vermeld. Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

© Stichting Democratie en Media - 2020

Democracy & Media
Foundation Stichting
Democratie & Media